

המציפה

עיתון שבועי

לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יוצא לאור בכל ערב שבת.

מחיר החתימה על המצפה

באוסטריא אונגריין:

לשנה 7. בתרים
לחצי שנה 3.50
לרבע 1.75

באשכנז:

לשנה 8. בתרים

ביתר הארצות:

לשנה 9 בתרים — 9.50 פראנק.

רמת המצפה:

נכנסת עתה בגליון עצמו, הגדולתה משהיה
ופסקי המר ספרותי יותר מאשר עד כה.
אין הנחה מהמחיר.

מחיר גליון בודד 14 הלר.

מחיר מודעות או הזכרות לנפטרים
לפי גודל השטח.

בדעת מוש 60 הלר. הודעת אירוסין כתר.
זו או זו בראש הגליון שני בתרים
המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא
רק שם מקומו החדש, כי גם שם
מקום בית הדאר הקודם.

קאנטא שלפאטשעק נומר 76.918

האדרסה לבית המערכת והאדמיניסטרציה

„HAMICPE“ Kraków,

(בתוך לארץ להוסיף: Oesterreich)

בע"פ: רחוב סעבאטיאנא 32

Kraków, 25 Lutego 1910.

גליון ט.

קראקא, ט"ו אדר ראשון פ' תש"א תר"ע.

על המרת הדת.

מרוסיא, מקום רב מנינם ורב בנינים של בני עמנו, מגיעות שמועות מעציבות. הצעירים, המתלמדים בבתי-הספר הריכוזיים והגבוהים, עוזבים את עמם ואת אלקיהם ומטירים את דתם. ואין אלו חיוניות בודדים, אשר להם התרגלו זה כבר, אלא תנועה צבורית, ההולכת ומתפשטת במחוזות נפלאה ומקיפה בכל פעם ערים ומחוזות חדשים. קבוצות קבוצות הולכים הצעירים לבקש להם תעודות, המרה מכל יאשר ימצאו, מכהני הפרבוסלביה, הקטוליות והפרוטסטנטיות, ויום יום ירבה מספר העלים הנושרים מעל עין אומתנו. המיסיונרים האנגלים, אשר לשוא הוציאו עד השנים האחרונות רבבות כסף לצוד נפשות יהודיות ולא עלתה בידם, מודיעים עכשו בקול תרועת נצחון על הצלחתם, על מאות האנשים הבאים לבקר את אספותיהם ולשמוע את וכוותיהם ועל הצעירים הבורחים מן המערכה היהודית אליהם. לפי עדות רב הקרובים אל החלל נעשה ההמרה בלי מלחמה פנימית, בלי התאבקות, ובלי כל בושה, בשיוון נפש שאין לתארו ובשלוח גמורה הם הולכים להם ועוזרים לדת אחרת, כאלו לא קרה מאומה בחייהם וכאלו לא נשתנה כלום במסלתם. על הרוב מציצה עוד ההרה הנעימה מרוך עיניהם, על אשר סוף סוף עלתה בידם להפטר מן האסון, היהדות, אשר עמד להם לשמן וסגר בפניהם את שערי החיים. מה היא הסבה, אשר גרמה למהפכה הזאת?

הלא מקרי המרת הדת כל כך מעטים ובודדים היו ברוסיא, עד אשר באמת יכלנו להתנאות בצעירי עמנו, שלמרות צבת הברזל המעיקה והמפרקת את גרמיהם נשארו בכל זאת נאמנים לעמם, ואילו שנויים באו

שהביאו לידי מצב נורא זה של המרת דת כהמון? ומאי סבה היחס המספיר הזה, שצעד כזה נעשה בקור-רוח ואינדפנדנציות מוחלטות, כאלו אדם כח היהדות בת אלפי הדורות, שזקקה וצורפה בדם ואש ותמורות עשן ואלפים ורבבות נהרגו עליה בראש כל חוצות? הסבה, כמובן, לא אחת היא. ראשית גרמה לזה מחלת-ההתלמדות לפני שנים אחדות היה כבר מספר הצעירים היהודיים, המתכוונים לבתי-הספר הבינוניים והגבוהים, המסחריים והריאליים, הטכניים ומכל טפוס שישנו רק בארץ — בתור אכסטרניסטים — מבחיל עד מאד. אבל בזמן האחרון הקיפה שאיפת ההתלמדות את כל השדרות, בלי יוצא מן הכלל, צעירים לרבבות, בלי שמץ גומא, מבן העשיר עד העני שבעניים, מתלמדים ומתכוונים להשיג איזה דיפלום, יש בעלי-מלאכה, שהניחו את מחטם ומרצעם ויש גם בעלי-אשה ובנים, אשר עזבו את משפחתם לאנחות ועוסקים בלמוד לבתי-הספר. המצב החמרי והנפשי של הצעירים הללו הוא נורא. בלי ישעור וכלי מדה, הם רואים את הגיהנם בחייהם וסובלים את יסוריו בעולם הזה, מחסרי לחם ומחסרי מלבוש הגון הם מתגוללים חבורות חבורות במרתפים ובחדרים, שאינם ראויים אף לכלבים. פת לחם וכוס תה — זהו מאכלם. את מחיתם זו הם מוצאים מהוראות-ישעה, שהם נותנים ושהם מקבלים בעדן פרומות. ומעלות השחר עד שעה מאוחרת כלילה יושבים האומללים הללו, הודעים לפני מי הם עתידים להבחן, ומשננים בלי הרף ובאומותיות את כללי הדקדוק ואת שמות המקומות הגיאוגרפיים ויתר הענינים היבשים, עד אשר תחשכנה עיניהם ומוחם יתבלבל וערפל יכסנו. פסגת הצער והדקדוק הוא זמן הבחינה. הפרופסורים האנטישמיים משתדלים בכל כחותיהם

להפילם, להכשילם באיזה תנ או קוין ולפעמים בלי כל נמוק ומעם, הבחור האמלל, שאינו עומד בבחינה ושהקריב כבר למולך הזה את ליש-נשמתו וזאת היא נקודת אחיזתו היחידה בעולם, מוכרח להמשיך את למודו. ועוד הפעם הוא מישנן וחוזר, בלי גבול וכלי אחרות, על אותם הענינים היבשים, ישביר היו לזרע ולמשא ולנעל-נפש ולשקוין משומם מרוב שנון וחזור ומשמוש ומעוך, ומוחו מתערפל, ובהתדלדלות גופנית ורוחנית זו הוא לומד, והולך שנית לבחינה ונופל שנית וכן הלאה וכן הלאה, בלי כל צל תקווה. ויכולים להבין מה גדולה היא שמחת אותו המאשה, שזוכה לעמוד בנסיון ולקבל תעודת בגרות מן הגימנסיה, ואחרי השמחה הרבה יאוש, שערי האוניברסיטה סגורים בפניו. מקבלים אמנם צעירים יהודיים אחרים, אחד מאלף מהנדחקים, אבל אלוהם בני עשירים, שזכו לכך ע"י קרבתם כסף עצומים, וגם מאלה ישארו רבים מחוץ לכתלי בית המדרש הגבוה, צריכים להביא תעודת המרה, ומה יעשה הבחור שלא יחטא? במישך ימי למודו השתקע בתוך עניניו היבשים, כל אידיאל היה זה ומוזר לו, מעניני עמו התרחק, את יפיתו הלאומית בזה, מפני שאין שכרה בצדה, בעניני היהדות לא התעסק וכל אלה הנימים הפנימיים, שקשרוהו אל אומתו ואל אידיאליה — הלכו הלך והנתק, לא רק ליהדות נשאר קר-רוח, אלא לכל אידיאל, איזה שיהיה. המטרה האחת והיחידה היא התעודה שיקבל ואחר כך התבססותו החברית והתענגות גסה על החיים, חלף כל הצער ישסבל, ובכן מחליט הוא בלי כל מוסר-כליות לקבל את תעודת ההמרה, אשר תובילוהו למטרתו.

מלבד סבה זו ישנה עוד סבה אחת, שהיא כלה

פיליטון.

החושך בכשרים.

סאת ישעיה פוכם — פרמישליני.

גבריאל מפרשדונה הביט אחרנית עד אשר נעלם בן-לוייתו ומיד סר אל המרפיקה אשר ממולו וקנה לו ציגרה והצית בה אש ומצין ממנה לתיאבון, דבר האסור לו מטעם הרופא. זה כארבעה שבועות הוא שוהה בעיר הבירה ווין, כי עיניו לקויות ודורש ברופאים, והללו אסרו עליו במסגיר את העשון, בן אחותו, נתן קרפונקל, תלמיד לרפואה באוניברסיטה, מלווה בלכתו ובשובו מן הרופא עד סמוך למלונג. תמיד הוא מוצא נחת-רוח מבן לוייתו, אך היום בהיותו להוט לעשן היה לו למפגע. עינו הימנית טרוטה כמו שהיתה, וגם השמאלית התחילה מטפטפת ודומעת ואעפ"י כן לא נזהר במצות הרופאים, כי א-אפשר לו שלא יעשן לגמרי, וזהו נורה שלא היה יכל לעמוד בה. בראותו ציגרה תחובה בפי איש מתמלא פיו רוק ונפישו גורסת לתאווה, לשאוף גם הוא את עתר ענן הקמרת, וכמו ביד נעלמה הוא נמשך אל מרפיקה קרובה וממלא את תאוותו, דומה כאלו יתני רשויות בקרבו, מחו עומד ממעל לו ומוזיר וצוח, שהוא עושה מעשה לא רצוי.

גבריאל, שכאן ימצא בעל החוב מקום לגבות את חובו, מדה כנגד מדה, היינו בישב ואל תעשה, ולא יבא ולא ירצה לראות את פניו, אבל הוא חשכ וטעה, נתן קרפונקל חכה לו בבואו, קבלוהו בסגר פנים יפות, פתח כל הדלתות לפניו והורוהו בבקי ורגיל מה לעשות וממה לחדל.

בעירו פרשדונה היה גבריאל טרוד כל היום במסחרו וכאן ארכה לו העת והיה משעמם, אבל גם בזאת עמד לו נתן קרפונקל והועיל לרווחתו. כאשר היתה שעתו פנויה היה מטיל אתו ברחובות העיר, והראה לו את נפלאותיה, את בניניה המפוארים, את גנוזי הממשלה, את ארמון הקיסר ואת בית הקברות של המשפחה הקיסרית וכל דבר הראוי לראויה. פעם אחת לקחהו אתו אל בית החבורה „קדימה“ וספר לו בהליכתו דרך אב, כי הוא, נתן, ישא היום נאום בסקרנות עשה גבריאל את אונזו כאפרכסת והשתומם לשמוע, איך הוא, אירפי בחיצוניותו, עומד על הבמה ודורש בעברית, עברית רהיטת ומבעית כשפת אם, הוא התחיל מתנאה בקרובו, הריחו מושלם בכל המעלות, הוא מלומד גם בספרתנו, והוא לא ידע! הוא לא גרע עין ממנו איך הוא עומד בגאון ובלשון מדברת גדולות, הוא מסביר ומטעים את נחיצות התרבות, לחיו החורות היהודיים מנקודת השקפת הלאומיות, לחיו החורות התאדמו, ועיניו נוצצו כגחלים לוחשות וקולו כקול חצוצרת כסף, חבל שהוא מגולח וקן, אלמלא זאת היה

שעבר אספת-עם רבה מאד, לעורך מחאה פומבית נגד הכוגרים האלה ולהגיד גלוי לפני כל העם את דעת העם היהודי על פשיעתם. ההיכל הענקי של בליטנר היה מלא כמה אלפי יהודים ויותר מהם עמדו בחוץ מאין מקום. כל אשר נקבץ בלבות היהודים בעשרות שנים התבטא עתה בשעת הכשר. אלפי יהודים התקבצו, לבדוק את פצעים היותר אנוש והכבד, היה עצום מאד, זה היה נכר מרוב האנחות והיבבות, שנישמעו מאלפי פיות בשעת דרישות הדוכרים. ראש המדברים היה הרב המצוין בכל רבני אשכנז ככה פיו ובשכלו הוד ד"ר ווערנער המינכנר. הוא הראה על המרגדה שבדבר, שאחרינו עצמנו וכשרנו מואסים וכוגרים בנו ונפתים לעשות נחת-רוח לשונאנו, להוסיף על מספרם ולחזקם ולתת חרב בידם, שיזבלו להונתנו כאמנם: ראו איזה ערך יש ליהדותכם אם רבים מכם עצמכם פונים לה ערך ודברים בנו. הלא ראו, כי אינכם שוים עוד דחת קים וכדאים אתם לבטול גמור. והממשלה המבדילה אותנו לרעה ומציאותנו מן הכלל ככמה זכויות אורחיות תוסף בזה אמין, להוסיף לדכאנו ולחשפילנו בראותה, שדרכה זה צולחה, להכחיד את הגזע היהודי ולהכחיד את השנואה מתוך ארצה, כי בעבור לחציה נפתים באמת רבים מן היהודים, למאם במולדתם ולהשליך את דגלם היהודי. איננו יודעים — אמר הדובר — אם נועיל במהאנו, אבל מוכרחים אנו להביע את אשר בלבבנו על הכוגרים האלה! ליהדות עצמה אין סכנה מכם, אע"פ שנכדלו ממנה במאת השנה שעברו מאתים אלף נפש לא נגרע מספר היהודים, אלא אדרבה נוסף, מוטרים מתוך הכרה והוכחה אין בעולם, כל יהודי, שאך מוכשר הוא להשוב מחשיבה יודע את יתרון דתנו על דתות אחרות ואם מאמין הוא, אי אפשר לאדם להאמין רק במה שמסרו לו אבותיו והמסורה שלהם. כל המוטרים רוצים רק לעשות עסק בדתם, בדבר הרס והקדוש בכל קניי האדם התובנות. יש קליידערת, העושים זאת מתוך מצוקתם, מחסר לחם והמסיתים משהמשים בצרת הנפשות האלה, לבזול מהן את הנשמה, את רגש הישר, את מנוחת הרוח — בעד פת לחם. אבל רוב הכוגרים עושים זאת מתוך רדיפת הכבוד, להשיג איזו משרה, המה מביאים סכנה לא ליהודים, כי-אם למדינה אנשים שאינם חכים על עמם ועל מולדתם איך יחוסו על המדינה, אם יכולים הם להשיבע בדת, שאינם מאמינים בה, איך יש לקוות מהם, כי יהיו נאמנים לחקים ולמדת היושר! הדובר הזהיר את הנאספים, להבדל מן הפושעים האלה, לבזותם ולחשפילם, כמו שהם עושים לנו, עלינו לחנך בנינו ברוח היהדות, למען ילמדו לאהבה אותה ולהכיר ערכה. דברו עוד אחרים והוכיחו, כי המוטרים, העושים זאת, עתה למראה הלחץ והצרות של אדונו במזרח והם דבקים

כי האדמה נושאה אותו על גבה, וחחסרון היותר גדול שבהם, שבמעט כלם מפגרים בתשלומי שכר דירה, הגה למשל בן אחותו בכר חיב לה בעד שני חדשים, גבריאלי שמע בלי המדה את פטפוטי מליה והבטיח אותה מה שנוגע לקרובה, כי ישלם לה עד פ"א, ושאלה בדרך אגב אם מנהגו תמיד לישון עד הצהריים, הזקנה ענתה, כי הוא עושה זאת רק כבואו הביתה בשעה חמש בבקר, וזה יקרה שתים או שלש פעמים בשבוע, איפה הוא מבלה את הלילות הללו איננה יודעת.

בינתיים הקיץ נתן משנתו, קם והתלבש ושמה שמחה גדולה על בקור דודו במעונו. הזקנה הביאה שתי כוסות תה, והוא ישב על גבי המטה וגמע בנחת-רוח לגימה אחר לגימה. גבריאלי ישב על הכסא אצל השלחן ושתה גם הוא, מדרכי גמס, את כוסה, ושאל פתאום את בן-אחותו, היכן היה כל הלילה? הלו התחלחל, התאדם והתחורר חליפות, לגימה אחת עמדה בבית בליעתו, ורתחל משתעל וידו, המושטה להציג את הכוס על השלחן החמיאה את המטרה, והכוס נפלה ארצה ונשברה. גבריאלי הביך, כי יש דברים כנו ועל שאלה מפתיעה כזאת לא הכין גרנן את עצמו ותישבותו: אט, כחכרת חברים, אשר גמס לאחר שעה קלה, לא הרגיעה את רוחה, גבריאלי צרף לאחדים את החרדה, אשר חרד נתן פתאום, עם דברי הזקנה אשר שחה לו לפי תמה, כי הוא מבלה שתיים שלש פעמים בשבוע את לילותיו מחוץ למעונו, והיה משוכנע, כי איזה

לקבצנים החזורים על הפתחים ולשפוף דמי יהודים נקיים בכל הרחובות, כך קבלו עליהם עכשו לגזול מאתנו את ישפתנו העברית. אבל אלו הם המועטים "הטובים", הרבים בראותם שאת כל עבודתם נשא רוח נשאר דלים וריקים, בלי אדיאל מחיה נפש, בלי מורה דרך וכלי מטרה ורוחנית בחיים. מן העבר לא נשאר להם כלום — והעתיד — ערפל יכסנו. עולמם הרוחני נהרב ועל מישואות לבם עמדו וכנו להם מקדש חדש — את החמירות הגסה, ההוללות והתאווה והתפנוקים, או נוסדו החכרות "לאהבה הפשית", נתרבו כל מיני-הוללות ושברון ומחולות וזמה, הצעירים עברו מקיצוניות אחת אל השנית, אין אדיאל, אין קדושה, אין רגש, האנואזים דרים ראש, כל האמצעים כשרים להשיג את ענג-ההיים, את המטרה החמירות. היפלא אם הצעירים הללו, שהמנהלים הסוציאליים העוברים קרעו את היהדות מלבם ואת דעותיהם החזיות נשא רוח — אם הם נפרדים מן היהדות בקלות-ראש אל כל הזרועות הפתוחות ובלתי הפתוחות, כדי להשיג תעודה ומצב בחיים.

אבל תהינה הסבות איזו שתהינה — המצב מעצב וממרר את הנפשו ומשפילה עד דכא אם סכלנו צרות ויסורים ופגומים מחוץ, נשאנו את כשרנו בישינו וסכלנו בדומיה, כי את נחמתנו מצאנו בכחנו הפנימי, באהדותנו הלאומית, בנשמתנו המוצקה, פטיש הכרזל הזה על ראשינו בחוקה ואנחנו אהנו, אח ביד אה, נלחצנו איש לרעהו, הבקנו אחד למשנהו ויהי אור במושבותינו, הנחמה האחת הזאת הולכת ומתמוטטת. קבוצות הצעירים הללו, העוזבים את המערכה ועוברים למחנה שונאנו, מעמיקים את פצענו ומגבירים את כאבנו. ואולי תהא שעה מרה זו לשעת חשבון הנפש למיכילי העם ולאבות הבנים, שישימו לבם אל האסון הלאומי הנורא הנשקף לנו ויבקשו אמצעים להדריך את בנינו במסלול המובילה ליהדות ולכל קדשי העם, כדי שלא יפילו את דגלנו מידם.

צ. ש. ש. ש. ש. ש.

על המצפה.

תנועת תשובה באשכנז.

יהודי כרלין הנאמנים אינם חדלים ממלחמתם, שהתחילו להלחם נגד האחים הנפשעים, העושים בקלות-דעת ובפתיחות את רצון שונאנו, הלוחצים, להמיר דתם ולהסתפח במחנה הצוררים ולנתק את הישגות הארובה, שחברה את משפחתם עם הגזע העברי העתיק בשביל הנאתם לפי שעה. "החברה המרכזית" לעניי יהודים בכרלין הקהילה בשבוע אשר בחרה.

השעה העשירית כבר עברה ומדוע הוא ישן עדיין? אולי הוא חולה? גבריאלי, נגש למטתו וחתכונן על הישן, לחיו שופו מרזון, שפתיו כחולות בלי קורט דם, לבנת פניו מתבלטת למראה ישירות שער ראשו ושפתו, ומה דלה וצנומה ידו, אשר השתמטה מרתח למעילו עם אצבעותיה הארוכות! אבל נשימתו היא טבעית, עולה ויורדת בדיוק כמו בכל איש בריא. גבריאלי לא מצא לבו לעורר את הישן ושכ כלעומת שבה, במסדרון נפגש באשה הזקנה, אשר הורתה הדרך אל החדר, היא הכתה לו, לכא אתו בדברים, כי הגיד לה מה הוא לדיכרה, בלהג הרכה מתוך זקנה ספרה לו, כי היא בעלת הבית של כל הדיוטה העליונה, כלומר היא שכרה את כלה מיד הבעלים והיא משכרת שוכ חדר לדירים, ככל שוכני חדריה מצאה מומים, זה נכל, זה שכור וזה אינו שוה

פנימית, בימי הרבולוציה ולפניה התכוננו אורגניזציות סוציאליזם שונות, החל באינטרנציונליות וכלה ב"לאומיות", כביכול, ההסתדרות הללו הקיפו כמעט את כל הצעירים היהודיים ברוסא, מאות אחדות מהם התמכרו בעורון לעבודתם ועשו מה שעשו מתוך אמונה תמימה, ואלפים מהם היו מאלו שקוראים Nachläufer, שצעקו מפני שאחרים צועקים, שרעשו מפני שאחרים רועשים וככהמה בבקעה רצו אחרי מנהליהם, מוחם של הצעירים הללו התפרנס על רוב ממחברות סוציאליזם שונות-פרוטת, המחברות הללו למדו אותם הכל — רק לא לחשוב, הדוגמות הסוציאלי-דמוקרטיות עם הקי הבזול, שאינם משתנים, עם הכללים המוצקים והאיתנים, כלם הפכו אותם לעקש-רוח בלתי נסבלים, למדולדלי-מחשיבה ובערי תא-מה מכוניים. הם הישבו ודברו וכתבו ודרשו עפ"י אותיות כתובות ועפ"י פלפולים יבשים וריקים, עקומים ונפתלים, שנבראו כדי "להתאים" את המציאות היהודית המשוונה אל התאוריה הסוציאליזם. האנשים הללו, מתוך שהיו קצרי-יד לעשות דבר מה חיובי ולבנות, התחילו להרוס, ואמנם הרסו בחישק, בתיאבון, בלי חשלה ורחמים, הם צעקו כשמתה "אנחנו קורעים את היהדות" וכאמת קרעו אותה מתוך לבות הצעירים, הם רססו ודרסו כל דבר קדוש, הם בזו כל קנין לאומי, הם שקצו וממאו כל מה שיש לו יחס אל העבר ואל הטריציה, לישפה העברית לענו וכזהו והשפילה עד עפר וכל נער בליעל וחסר-לב התעלל בה באופן מעורר זועה, את הדת דשו בגלי רשעם, בימי הישנות נכנסו בריש-גלי אל בתי-הכנסיות מקטרי פפיוסות ואקדחים בידים ובכח ידם הפסיקו את קריאת התורה והתחילו דרישות דפי על היהדות וקניניה, כך היו כלם, גם הסוציאליים בעלי הצבע הציני הוכיחו, שדחם נמישים לציון, לא הם והלילה מפני שיש להם נטיה לארץ-ישראל, אלא מפני שזוהי היותר טובה להתיישבות, ואם יבאו ויוכיחו להם, שיש ארץ יותר טובה להתיישבות יעזבו את הראשונה וישליכוה אחר גוס, מן התרבות הלאומית נשארה לחכרות הסוציאליזם "הלאומיות" רק הספחת הגלותית-הזרנגון, כך קרעו מתוך הלבבות את הכל, ודרשותיהם עשו פרי, הם הישתקעו ברבולוציה קו לבנות דבר מה בהמשך הימים, ועל חשבון בנין עתיד זה הגיעו לשברון עצמי והחריבו את כל הבסיס הלאומי הפנימי שבעולם הצעירים.

ימים עברה הרבולוציה דוכאה בחוק-יד, המנהלים הפלפלנים העקשים נתפזרו לארבע רוחות הארץ, כלב הצעירים נשארה ריקנית נוראה, תקוה להסתב המצב הכללי אין, לעבודה צבורית אין תוחלת, אין מטרה ואין אחרית, אחדים מן המנהלים היו לסופרים זירגנים וכישארות נישמתם המוצמצמת והחולה מחלת היבשת ושנעון-ההרסה הם מוסיפים לעבוד את עבודתם בשם שהצליחו להרוס ממעמדם אלפי יהודים ולעשותם

דומה לנביא הקם מקברו ומדבר אל העם, כאשר גמר את נאומו היה רעש מחיאת הכפים עד להחרשת האזנים, וכל הנאספים נדחקו לאחל לו ולדחוק את ימינו וגבריאלי לא התאפק ונישקו על מצחו.

באותה שעה קרא הדוד את בן אחותו אתו לארוחת הערב, הוא צוה לתת שני שעורי-מוון והביט בנחת רוח אין הוא אוכל בתיאבון, אבל מה זה תמה הדוד בסתר לבו, הוא אינו אוכל אלא כולע! אחת, שתים, שלש, ארבע עגות בלע במרס הספיק הוא לאכל מחצית העגה עם טרק הצלי, כמו תבליל נפל מעיניו, הוי כמה רעב האיש האוכל בתיאבון כזה! מי יודע כמה ימים צם ולא בא כל מאכל אל פיו! הוא חש מוסר כליות על אשר לא קראהו עד היום אפילו פעם אחת לסעוד אתו, וכחשאי החליט לבקרו במעונו ולראות בעיניו את מצבו מהו.

ממחרת היום ההוא, בא גבריאלי, אחרי אשר סכב רחובות רבים לריק, ואחרי שאלות ותשובות רבות, אל הבית, אשר בו גר קרובו בעליה העליונה, דרך מסדרון מזוהם נכנס אל חדר נמוך בעל כפה ממעל כעין המרתף, אשר רק באמצע יכל איש לעמוד ישר ככל גבהו, ספה ישנה וקרועה עמדה מצד הכתל מזה, ועליה כר עומד על גבו ופדין מלובלך, חציו עליה והציו נסרח על הרצפה, זו משמשת למשכב לילה, אבל הישן עליה כבר קם ואינו, ממולה מטת ברזל מפורקת ועליה ישן מבוסה במעילו העליון נתן קרפונקל.

מכתבים מערי המדינה

הראקא. בימים האלה צריכים לבחור רב אב"ד בקראקא, ובעה"כ נמים שנתם ולא התעוררו אף להביע חפצם, כאלו לא בהם נוגע הדבר. אך לעמית זה מתעסקים החסידים בדבר בשקידה, אע"פ שלכאורה אחת היא להם מי יהיה רב בקראקא, כי הרי להם ישנם רבנים אחרים, לזה בכובד ולזה בכלל, לזה כבואן ולזה בגור. ודבר ישנם עוסקים בו הם עוסקים בקנאה יתרה ואינם מבדילים בין האמצעים. הכל כשר להם, להשתמש בו להשיג חפצם: אימים, דבות, שקר, חלבנת פני ת"ח ברבים, ובעה"כ רואים ושומעים ומחשים, ואנו משתוממים ומתפללים ושואלים: העד כאן גברו האדישות, רפיון הידים, תאות דמנוחה שלא בטקומה וההכנעה לפני עריצים, הרוצים לרדות בהם שלא למוכרתם? מדוע לא התאספו בעה"כ הבינונים אף פעם אחת, להביע גם דעתם ע"ד בחירת רב בעיר. הלא הרב רק בשבילם יתמנה. לנאורים יש רב אחת, לחסידים ישנם רבנים אחרים והרב אב"ד, הרב הראשי, רק לבעה"כ יבחר ואין לא יבואו האנשים האלה לשבת בידים חבוקות ולדום, ומה יעשו אם יכריחו החסידים באיזומים ובתקיפותם את ראשי הקהל ואת מועצת הבוררים לבחור באיזה נכד בשלן וע"ה לרב בקראקא ועל בעה"כ יהיה לשלם לו שכר בטלה לחירת הקהלה העתיקה?

יאבורזנא. לא בכל מקום יש להתאונן על החרדים הקיצונים המהוקים בנושנות, שנסוגו אחר חסות. בעירנו יגעו בעה"כ החרדים מר ישראל לאנדער, מר אברהם וילברג ומר יוסף גראס לסדר ולהכיר את כל המלמדים, למודם ותלמידיהם למרכז עושה פני לעיני ב"הדר הישן, אך בלמוד פדגוגי מסודר ומכוון לתכליתו, במצויצ"פ תצוה נאספו כמעט כל יהודי העיר ובראשם הראב"ד, אשר דרש דרוש לענין, והחליטו התקנות האלה לפי שעה, אחרי קבלת התימוות מכל: א) החברה תפקח על סדר הלימוד והדרגתו לפי כשרון התלמידים וכתותם ותבהן בכל שבוע את התלמידים; ב) החברה תקבץ מדי הרש בהרשו שכר הלימוד מכל אחד לפי אשר תעדיקו; ג) החברה תקצוב פרס חדשי לכל המלמדים וזולת החברה אסור למלמד לקבל שום פרס ומתנה. ועוד איזו טעמים טובים. מגמת החי מוכה ויפה לכל פנים והלואי שתהקים ביד המנהלים, תקותם צופיה גם להקים בית ובו יתאחדו כל החרדים תחת השגחה מעולה ולבחור מלמדים הגונים. מי יתן והיה את לבב אנשי עירנו לחקן עוד תקונים הנחוצים וידועים פה בעיני הצבור, אשר אם נשית לב להם לא רחוקים הם בתוך קהלה ישיבה, לפי ערך, בהכנסותיה. ד. ריו.

מכתב מרומניא

מקרה מעצב קרה אותנו בימים האחרונים, שכראי לדבר עליו בעתון עברי, בשנים האחרונות השיג יהודי מצוין בכשרונות נעלים משרת מורה באוניברסיטה בבוקרסט בשכר נמוך מאד, תשיעים פרנק להרש. היהודי ירא פן בחור "זרי" יאבד המשרה הזאת, שכנראה התימר בכבודה והחיש להגיש כתבי בקשות עם

השלגים. הקבלן הממונה על נקיון העיר מעסיק אלפי ידים, לנקות את הרחובות ופועלים רבים מוצאים מקום להשתכר, הוא עובד ביום ובלילה, בימים האחרונים חוסף על שכר עבודת הלילה כתר שלם, ובלילה עובדים רק שבע שעות, מן העשירות עד החמישית. חליפת הדברים הזאת התרשמה במחו של גבריאל. מתחלה לא ענינה אותו השיחה על אדות האויר כלל. הוא שמע יען שהמדברים היו קרובים אליו וא' אפשר היה מבלי לשמוע, אך ההערה בסוף נתקעה כיתד במחו. האם לא אמר אותו האיש בפירוש; ובלילה עובדים מעשר עד חמש? ובאותן הישעות בדיוק נפקד תמיד מקום בן אחותו במעונות... היתכן? הזאת באפשרות? — האין גם הוא בין העובדים? וחלל חבר לחברה נסתרה, זיפן, משחק בקוביא, מתהולל בחברת מרעים... שטא זה האומלל מתיגע בחשך במקום שאין מכירים ואין רואים אותו, כדי להשתכר להם צר ומים לחץ?...

יותר מחצי שעה עומד גבריאל בפנה חשכה אצל לשכרת הקבלן הממונה על נקיון העיר, ומסתכל לאור פנס החשמל י"ל הפועלים הנכנסים והיוצאים איש איש עם מעדר ומטאטא, והולכים שיירה ושיירה ומשיגה בראשה, ומתפזרים לכל עבר הרחובות. הקור אינו גדול כל כך, אך השלג נופל בפתים גדולים ולחים בסופה וסערה וגבריאל עמוף בפרוה של שועלים רועד כלו, לא מקור, אלא מהתרגשות פנימית. עינו הימנית

מי זה האיש ומאין הוא? מיד ירדפו אחריו מכל עבר וכל אחד יציין ישר בעפעפף ואתה נבוכ ושואל את עצמך: מה הם רואים עלי? קרני פרה או אוני חמור? לי היתה הזרמנות לבקר עירה קטנה. בחלפי על פני הנות, שבעליה נצב על מפתנה, ברכתיו ב"בקר טוב". מיד רין האיש בתאווה עזה אל שכנו ושאל: "שמואל, מי האיש הלז?" שמואל היה מטבעו חקקן, הלא תדעו לכל עירה יש עז-פנים שלה, מסור שלה, שגן שלה, "יהודי-יפה" שלה וגם חקקן שלה. שמואל זה הוא בפי הנראה החקקן דמתא וענה בשאלה תחת שאלה בשוין-נפש מלאכותי: "ומה איכסית לך מי הוא?" "פשוט, מפני שאמר כי "בקר-טוב" תאבאני לדעת מי הוא". "ואך היה לו לומר? ערב טוב או שבת טובה?" ובעירה בזו מנהג ישראל תורה, שאם יעמדו שני אנשים ברחוב וישיחו אף בענין עסקיהם, מיד יקרב השלישי ויגש הרביעי ויקהל גם החמישי עד שתעמוד כנופיא שלמה או כמו שיאמרו הם, "עגול שלם". ובן היה כאן, כיון שעמד החקקן והסרקן, נברא תיכף עגול ואנכי עמדת מרחוק, להקשיב שיחם והגינם. ענה השלישי: "מה אתה שואל מי זה האיש, והלא אתה רואה, שהוא יהודי זר". ענה החקקן בכעס: מה זה המכמא "יהודי זר", איך אפשר להעלות על הלשון "יהודי הוא "זר"? ענה הרביעי: "מוטב לומר יהודי שלא מכאן". ענה החקקן: "מה זה פירוש "יהודי שלא מכאן"? האם אתה יהודי מכאן? הגע בעצמך, זקן נולד בוילנא וגלה לגליצא ונתישב בכרודי ונישא אישה מבומשטאטש ושם נולד אבך. אבך הבומשטאטשי נשא אישה מרישא ונתישב בלבוב ושם נולדת ואתה נשאת אישה מפה ונתגלגלת לכאן, והא לך יהודי מכאן! נוכל לשער, שגם היהודי הלז מכאן הוא לא פחות ממך עב"פ. — בראותי כי השיחה נמשכת והולכת התחלתי תיירא: מי יודע לאיזו מסקנה יגיעו הולכי בטל בוכחם ונגישת גם אני אליהם וכל חעגול נאלם דומיה, זהו מקרה חשוב בעיר, וכלם יהלו למוצא פ. מלאתי תאותם, "רבות" — עניתי ואמרת: בפי הנראה סובכת השיחה עלי, הכה אפתור לכם חידתכם! אבל הירשוני שאלה: מדוע עירכם היא עירה קטנה ולבוב היא כרך גדול? המעם פשוט, בודאי שמעתם פתגם העם, במקום שהאדם הראשון לא המיל מימי לא יכול לדתבסס ישוב גדול. ועתה שיערו בעצמכם: ומה האדם הראשון, שכל העולם היה שלו, לא היה בדאי לו לבוא לזוית נשחאה זו אף להשתין ואך ישוה היום לסוחר — שהוצאותיו מרובות — לסור אל מקום כזה לעשות בו עסק? לבן בראותכם איש סר למקומכם תתמהו מי זה? כלומר: מי פתי יסור הנח?!" — רתשובתי זאת פעלה כזריקת מים קרים והחבילה נתפרדה מיד.

אליהו דירדוביץ.

אצלו עד בוש, להתבונן על הליכותיו ולהתחקות על ירשי רגליו, ונתן קרפונקל מצדו מצא תמיד אמתלא, להשתמש ולצאת במרם הגיעה העשירות, להעלם מעין דודו ועקבותיו לא נודעו.

כאשר נפרדו היום באמצע הרחוב הסתכל גבריאל בפניו הכחושים של בן אחותו וחש כעין דקירה בלבו, בת שחוק רעד על שפתיו הצרובות מרעב ועינו העגומות כמו בקשו בדומיה, שיקראוהו אתו לקנוה סעודה, אבל גבריאל הבלוג על רגש הרחמנות, אשר התעורר בקרבו והפנה את שכמו ומחר לקנות לו ציגרה טובה, להתבדר מעט, ולגרש את ריב שרעפיו המסתככים ורועשים במחו כדבורים בכורת.

על יד הגשר, סמפניה יושב גבריאל אל דמרים החשמלית, לנסוע אל האכסניה שלו. הוא מוצין את ציגרתו לתיאבון, מעגל עגילות עישן בחלל האויר עד שבא המנהל והעיריה, שכאן אסור לעשן, הוא מפסיק באמצע המציצה בחלחלה, מכבה את הציגרה ומניחה בתיק. הרכבת עמדה על התחנה ואנשים יוצאים מבוהלים ודחופים כשמחכים את כפות ידיהם מקור ומסירים פתור השלג מעל בגדיהם, הוא שומע שאשכנזי, זקן אשמא' אחת, מקלל את האויר הרע, את השמים האפורים המשליגים זה כמה ימים בלי הפסקה ואת הקור הנורא, החודר עד למוח של העצמות ורעהו הצעיר ממנו עוגהו בשחוק, כי הוא אינו רואה את צורת המטבע מצדה הישני, גם צד טוב יש בשפעת

בעמים אחרים, להמעיט מספרנו, הם אכזרים חסרי-לב וחסרי-רגש אנושיות. — הנאספים הרבו להסכים לדבורים ולהביע להם תודתם וכל אחד דרגיש, כי גם באשכנזי קם דור חדש, המתעורר לתחית העם והוא קם בארץ, למחר את עצמו מכל בוגד ופושע. התנועה והאספה הזאת היתה דומה לבנסת הגדולה של עזרא ונחמיה בתחלת זמן בית שני, שקבעו את העם, להכדיל ממנו כל בוגד ולמחר את הגזע, אם נצרך לזה את האספה, שהיתה כבר לין לפני שבועיים, למחות נגד הפרופסור גיגה, האוחז עוד בשיטת ההתבוללות, נכיה שתקופה חדשה מתחילה באשכנז, אשר ממנה יצאה תורה לישראל לפניו, ועל כל אלה יש להוסיף עוד את התשוקה של יהודי אשכנז לעסוק ביישוב ארץ ישראל.

לא חטאתי.

המניסטר האשכנזי לצבא נישאל במועצת הממלכה, מאת הצירים הליברלים, מדוע נדחים משיכילי היהודים ממשרות פקיד-צבא, למרות החקים היסודיים, המשוים כל בעלי הדתות השונות. על זה ענה המניסטר, כי אין זה מתוך שנאה ליהודים וחפץ השפלתם, כי-אם מצביאי הגדודים יראים, פן לא ישמעו אנשי הגדודים בקול פקיד יהודי, כי בהם ישולט משפט-קדום נגד היהודים. הנמוק הזה, הצודק לכאורה, הוא רק תואנה, כי באמת אין בעם האשכנזי שום משפט-קדום נגד היהודים. באיטליא ובצרפת הקתוליות עומד העם במדרגה תרבותית שפלה מאשר באשכנז וישם ישנם אפיצירים וגם גנרלים יהודים רבים לפי ערך ובאיטליא היה גם מניסטר לצבא יהודי וא' אפשר שיוסר הצבא האשכנזי המלומד במשמעת, לשמוע בקול פקיד יהודי, ברור אפוא, שהמשפט-הקדום נמצא בהנחת הצבא הראשית ובכית המושל עצמו. הם רוצים לאנוס בתהבולה הזאת את משיכילי היהודים להמיר דתם ולהכריז שם ישראל מאשכנז והם תולים את הקלקלה בעם האשכנזי. זהו הלחץ המוסרי, שהנפש היהודית נאנחת תחתיו. המרמה מדכאה יותר את הנפש הישרה מלחץ חמרי, אמנם אין לנו לדאוג על משיכילי היהודים, שאינם נוחרים את הכבוד, לכהן בתור פקיד-צבא, אבל חרשת הפרושה הזאת צורדת רבים מן המשיכילים החם, אלה שרגש הכבוד הלאומי אינו חזק בקרבם ונותנים ברצון את מורשת אבותיהם כפר בכודם המדומה והם ממירים דתם כחפץ צוריהם, השמחים, כי ערמתם עמדה להם.

פיליטון קטן.

סקרנות.

בכואך לעירה קטנה, מיד כל דעינים נטויות עלך ומכיוות בהשתוממות אחרך ואלו לאלו שואלים,

סוד צפון אתה. מי יודע אנה הוא בא ומה הוא עושה? שטא הוא שייך לאחת החברות הנסתרות, המעטיקות עצה לחבל ולהרוס, או אולי מתהולל הוא בחברת שובבים ישטופי שברון וזמה — האין די מבואות מטופים ובתים ישפלים ומכוערים בווי? גבריאל גמר בדעתו, לשים עין צופיה על עקבות בן אחותו ולכא עה צפונותיו.

מהעת ההיא היה גבריאל אורח תדיר במעונו והתבונן, כי בכל פעם שהוא ישן עד הצהרים הפרושה מצויה בכיסו, שטא הוא משחק בקלפים כל הלילה? אבל האפשר שהוא זוכה תמיד ואינו מפסיד? בפעם האחרונה ראהו מוציא כתר חדש מכריק מארנקו, כאלו יצא זה עתה מתחת המכבש, וחשד נורא חלף במחו: שטא הוא אחד הזיפנים?... אבל היתכן? למה איפא הוא דר בכלוב מעופש בדיומה הרביעית ובגדיו נסמרטמו ככה, והרעב שלה רוזן בנפשו?...

ממחרת יום נאמו בחברת "קדימה" נתן לו גבריאל עישים כתר במתנה, וכו בשבוע, זאת ידע ברור מפי הוקנה, היה ישן על מטתו כל הלילות, הוא יוצא איפא בלילה כשתכלה הפרושה מכיסו, להשתכר כסף, אבל לאן הוא הולך? ובאיזה אופן הוא משתכר? באמצעי כשר או טריפה? סקרנותו של גבריאל גברה מיום אל יום והחליט לגלות את סודו ועבור עליו מה. בשבוע האחרון קפץ את ידו לגמרי ולא נתן לו כלום, גם חדל לקרא אותו לארוחת דצהרים ובכל ערב ישהה

את תפקיד עושי השלום, לעשות רצונם. כידוע התפטרו המניסטרים השונים זה הריש אחרים ולא רצו לתת מניסטרים אחרים מתוכם עד שיתפטרו גם באי-כח ראשונים אשר במניסטרים. — באונגרן ד"מפלגה הלאומית החדשה לעבודה עושה חיל, הרבנים כה מכל המפלגות הולכים ורבים, בכל הארץ בחלה נפש העם בסכסוך הישן ע"ד מליצות ריקות ורועה בעבודה חיובית לטובת המדינה. — בבוסניא נתפרסמו תקנות המדינה וסדר התכונות ועד-המדינה. בועד יישוב ע"ב חברים, מהם עושים קבועים ויתרם נבחרים. י"ח מהם יבחרו בעלי האחוזה הגדולות, כ' יבחרו יושבי הערים וליד בני הכפרים, בכל ג' הקוריות יבחרו הקתולים לכדם, המחמדים לכדם והסרבים לכדם. הקתולים יבחרו בכלל מ"ו צירים, המחמדים כ"ד והסרבים ל"א. היהודים גם הם יבחרו לכדם בקוריה של הערים ציר אחד. הבחירה תהיה כללית, כל זכר מן כ"ד ומעלה יבחר. בזה עדיפה בוסניא מכל מדינות אוסטריא ואונגרן. המועצה תפתח בחדש יוני. היא לא תטפל רק בעניני המדינה הפנימיים ולא בענינים הנוגעים לכל הממלכה. בדלניצות לא תשתתף, על הצבא ועל עניני הפוליטיקה ועל מכם הנבול לא תוכל לחות דעה, וכל חוק הבא לפני הועד הבוסני טעון הסכמת ממשלות אוסטריא ואונגרן וכל החלטותיה זקוקות לקיום הממשלות ההן בטרם תבאנה לפני הקיסר רקיסן. — הרייכס-קנצלר האשכנזי החדש בטמן-הולווג השיג קלון בבית ועד-המדינה הפרוסי. הוא היה אנוס לערוך חוק תקון סדר הבחירות בפרוסיה. כי הפרלמנט הפרוסי נשא אהורנית יותר מכל ועד המדינות באשכנז. שם שולט עוד סדר בחירה כמו בועד המדינה הגליציא, אצילים, אחרים בחרים חצי הבית והדלים אין לרבים שום זכות פוליטי. והוא תקן רק שיבחרו מעתה בלי אמצעי אבל השאיר את כל שאר ההגבלות. הועד הממונה על החוק הזה תקן עוד פה אחד, שאין לעשרים זכות יתרה ושללא יבחרו בקול, כי-אם כפתקאות קפולות. וההפגנות בהצעות הערים אינן חדלות, מלחמות היו בהצעות פרנקפורט והאלע ונפלו גופעים רבים.

שונות. המיליונר הרוסי פאסיליב הגיה בצואתו את הונג 11 מיליוני רובל (כ"ה מיליוני כתר) להשיא בתולות עניות. — במרוקו נחרג אפיציר צופתי וסכסוך חדש קם בין צרפת ומרוקו. — בסעעדין באונגרן נגמר דין הונג מארישקא האווערדא. שישכרה רוצה להרוג את אמה ולכונ רכושיה. היא כחשה, אבל הרוצה הורה ובכל זאת יצאו שניהם לחפשי. העם הרע תרועת ישמחה וקבל את רוצחת אמה כגבורה לאומית ועשה לה משתה, אף שאין שום ספק שהרגה את אמה. — דרובלוציונר הרוסי בורצב הנודע, המגלה בפאריז את סבת כשלון המדינה הרוסית, גלה עוד שני בוגדים חדשים בין המורדים הרוסים, אלכסנדר רונזברג סטודנט יהודי למדיצין, שהיה בתחלה בין הסוציאליסטים המורדים ואח"כ בין הסוציאליסטים הציונים ואיזה באריט יעקובליביטשי, מורד נודע. — במצרים מתגברה תנועת החרות כמו בהודו והבעס על הלוחצים האנגלים הולך וגדול. אחד מלוחמי החרות במצרים, סטודנט, ירה על ראש המניסטרים המצרי בטרם הפישא והמיתהו על אשר התמכר לאנגליא. הרוצח נתפשו. — בפילדלפא באמריקה הצפונית שבתו משרת מסלת המראס האלקטרי והרסו שלש מאות מרכבות. — ד"ר קארל לואיג, ראש המפלגה הנוצרית-סוציאלית וראש האוזהים הוויני הולח ומהלכו אנושה. הוא הולח זה כבר מחלת הנפת, דמו ובשרו מלאים חמר הצוקר, גם הליים אחרים דבקו בו ואור עיניו אבד זה כבר ובכ"ז התגבר על מחלתו שנים אחדות ועתה בשרו נמס, מכות טריות התחוו על שכמו. הרופאים עשו לו נתוחים ואין תקוה להחלימו.

*

גישואי תערובות. בחדש דצמבר היו באונגרן ג"ה התונות בין יהודים ונוצרים. באשכנז נושאים מכל מאה חתנים יהודים יותר משנים עשר נשים נבריות ועשר כלות יהודיות מכל מאה נשאות לנכרים בכל ישנה. בת פרעה חודשה. שלשת אלפי היהודים הבוכארים בטורקסטאן, שנגזרה עליהם גלות מאת ממשלת רוסיה, נגאלו לע"ע, ולא בזכות הסוחרים הרוסים, שבקשו עליהם רחמים ולא בזכות הרב הבוכארי.

בהסדון אחדות ואחיה. אכן הרבה יש לנו להודות, כמעט הכל, לרוח הציוני בענין זה. הרבנים החדשים כמעט כלם ציונים הם ונלחבים בעד הרעיון הלאומי והם מודיעים טוב היהדות בין היהודים, אשר התרחקו או הרוצים להיות רחוק. עוד מעטים הרבנים האלה, אבל הם הולכים ומתרבים. ליהודים באמריקה חסרים רק מורי דרך, מנהלים ומהנבים, המדים להם אנשים, אשר יראו להם את אשר יש להם, את אור היהדות, אבל יבואו בלי ספק, הציונות תביאם.

לפני מונח עתון מדיצני ואני קרא מאמר מאת רפא יהודי על-אדות מחלת השחפת בין היהודים בניו-יורק. הכן הסאמר מדעית רוח. מספר המתים משחפת, אומר הרופא הנזכר, הוא בכלל קטן אצל היהודים מאצל עמים אחרים. אבל לא כן הוא במזרח העיר ניו-יורק, מקום מושב היהודים, שם מתים משחפת לפי האחוזה הרבה יותר מאשר אצל הנכרים, מכל מאה יהודים ימותו בכל שנה י"ג מהמחלה הנוראה הזאת. הרופא מסיים דבריו: "כל העולם האמריקני, כי היהודים המתנהגים כדת נצולים ממחלות, והעובדה הזאת מורה הופך, כי דוק במזרח העיר, אשר רוב יושביו יהודים אדוקים ימותו בשחפת בספר עד לתפילא". הדבר מרגז ומעצב, כי הסטאטיסטיקה אמתית היא. אבל אין אנו נפתעים מזה, הרבה יותר מפליא אחר, כי הספפר אינו גדול מזה, ולולא השתרה ותנקיון בבתי ישראל בודאי היה הספפר תחת י"ג המשים, כי עוד לא ראינו תנאים יותר גרועים מאלה, אשר בהם היום אהינו במזרח ניו-יורק. הבתים גבוהים מאד וצפופים ומאפילים אור השמש ברחוב ומסככים נשיבות אור צה. התחדים אפלים וצרים ובדובם נר דולק כל היום. ובחדר אחד בזה ידורו המשה אנשים, בקצתם אין גם חלון והרחובות מלאים רפש וכל דבר מכלה באשה, כי שלטון העיר לא ישים לב לחלק העיר הזה. על כן תעלה צחנה מרחובות ומסללה את החדרים. בימי הקיץ האויר בחדרים מחנק, ובחדרים כאלה יושבים משפחות משפחות נלחצים וגדחקים. מרים המה התנאים בגונו היהודי, מרים מאד. כל גולה הבא לאמריקה ראשית תחנתו היא הגונו והגולות באים עם כל ספינה וספינה ובספפר לא קטן וישארו בגונו, לחרבות המחלות ולסכן את הסכסכים. לא אכח, כי בכל פעם, שהיה לי לעבור באחד מרחובות הגונו, השבתי זאת לקרבן. מוכרת אתה לסתים הספך לעצמו עיניו... וזה הוא המקור לסטאטיסטיקה הגיל וגם לעניות והתחתיות הגדולה במזרח העיר. יהודי כי יושב גורלו, מיד יעזוב את הגונו, להמלט על נפשו בשאר חלקי העיר. בזמן האחרון מתבוננות מושבות יהודיות בכל חלקי העיר. היהודים האלה בנו פה את העיר ברוסווייל, ירושלים הניו-יורקית, הנשענה לניו-יורק הגדולה. בקשו להמלט מבגושן האש ובנו להם עיר מיוחדת, והיא באמת עיר יהודית נאה עם שבת ויושם ועם יהדות ותורה.

בואו וראו אחינו בתי ישראל מה הרצון יכול לבנות וקחו מוסר. אנשים נוצרים פשוטים (Laymen) התאספו בשבוע הזה במספר של אלף ושמנת מאה, חברי אגודות מסיניגריז, אשר בכל הארץ ועשו חשבון, כי הם צריכים למסרה שלשים מיליוני דולר בשנה הזאת, למען עבוד עבודתם ושום אחד לא שאל מאין יקחו הסכום העצום, יודעים המה היטב, כי יעזרום חברים המאמינים, ואצלנו... המה צריכים שלשים מיליוני דולר, בקץ מיליוני כתר, לזכות נשמות השחורים בוערות אפריקה ויועיים, שיהיה להם הסכום הזה ואנו צריכים לגאול ארצנו ועצמנו ולהכניס קרקע תחת עם ישראל וכמה קשה הדבר! והיו הגלות המרה! העיר ניו-יורק אכלה סמתיים בשנה שעברה בעד תיק מיליוני דולר, בסכום הזה נמכרו סמתיים בניו-יורק, סכום נאה! והסטאטיסטיקה מוסיפה, כי חלק גדול מזה נמכר במזרח העיר. בשום חלק מהעיר אין אוכלים כל כך הרבה "צוקקלדג" כאשר בין היהודים, למרות הכל אין אוזהים בדמים מתוקים כמו אצל יהודינו; אמנם מרים היינו וצריכים להמתקם.

בשבוע הזה נעשה פה קץ לאמור גדול (סטריוק), המענין אותנו מאד. עלמות יהודיות במזרח העיר קראו שביתה כללית בבתי התעשייה של מעילי נשים, עושים והמשה אלף עלמות עניות שבתו ודרשו שכר יותר ותנאים אחרים. דרישותיהן היו צודקות, אבל הבעלים לא רצו לתת און קשבת להן. העלמות ושביתתן נעדרו התענינות העשירים ונשיהן, שמצאו, כי צדקו העלמות ולקחו הנהגת האמור בידם. המה עשו שאלת נשים מזה, שללמד על הכלל כלי יצאה. והנשים הדורשות זכות בחירה יצאו הלוצים לעזרת הפועלות האלה. המיליונרים המציאו כסף, לתמוך ביד השובות ועודן בלב ונפש. מסירת נפש מצד נשים עוד לא נגלתה מעולם כאשר בזמן השביתה. המיליונרים בעלמאנט, ייבה בבית המספח יומם ולילה, להיות לעזר לעלמות היהודיות, אשר הובאו לביתדין בסבת השביתה. וכן מאה נשים אחרות מסרונם עם הארץ באמריקה. הסוף היתה, כי בעלי התעשייה מוכרחים היו להסכים לדרישות השובות ותחת כי עד כה היה שכר עלמה בכלל שלשה דולרים לשבוע, יהיה עתה שכרה שבוע או שמונה לשבוע.

ניו-יורק.

שמואל מילר.

העדות נדרשות לסינת, להכירי באורה הארץ, למען תהי המשרה בטוחה בידו. כאשר נודע הדבר להעוררים הבנים אינטרפולציה מיוחדת בפדלמנט, לשאל את שר ההשכלה, איבכה עשה נבלה כזאת, למסור כהונת מורה באוניברסיטה לאיש יהודי, האלמנט המזיק להארץ. ועוד ועוד... השד הצטרף, כי כבר הגיש בתלים לסינת בדבר התאחדות, ומלכד זה היהודי עושה משלחתו באמונה בעד שבר נמוך כזה. האנטישמיים לא הסתפקו בתשובה כזאת, ועדו מכתב זכרון חסום מכל הסופרים הרומנים, שהלילה מהם לבגוד בספרות הלאומית, לתת התאחדות ליהודי סלומד, להשיג על ידה כמה באוניברסיטה רומנית, לחלל בבירה. הבקשה נמלחה מיד והיהודי הורד מכתובתו לדאבון לבנו. זאת היא מצוקתנו הפוספית, המרה יותר מן החמדות, ועל כי נוגעת הוא לעיה באנשים נשאים, שהרגשתם דקה ונפשים עלולה להצטער. רגילים לדבר על יהודי רומניא, כי אינם מצטיינים בהרצאות ובכשרונות מצוינים כמו אחיהם במערב, מדוע לא ישימו לב להבין, כי היהודי המהימן פה בבשרונות, אינו יכול להחזיק מעמד, הוא רואה את עצמו נדהה ונדהה מכל המקומות, שהחכמה תשכן שם, למרות צמאו העצום למדע למרות השתוקקות נפש, הב עתה בקרבו ללמוד מהמלך טנטרנס במיתולוגיה, שהיה אסר בנהגותיו, לספור רעב וצמא ובכל סביבותיו מאכל ומשקה לרוב, מה יעשו בהורינו, שגמרו הק למורה בביתם באון מקום למענם בכל הארץ להשתמש בהכחם? מה יעשו נעורנו, שגמרו הק למורה בביתם ספרנו ונפשים השקה בהכחם, אם כל בתי-הספר הכלליים סגורים בעדם, אף בבקשם לשלם ואם זוכה להתקבל בתוכה הנחו נרדף בכל מיני רדיפות מרותק וחתנו לו למענם טעם יהודי של ימי הביניים...

למראה רדיפות כחופות נארה, המתהוללות חדשים לבקדים, התעוררו צעירינו הנאורים לתהיה. עשירים היינו גם עד כה בעובדות מעצבות דבות, שקרו לעשרות יום יום, אבל לא אחד עורר את העם לתהיה, אדרבה על כל אסון ואסון כסף עוד יותר את קומתו הרוחנית, דא עוד יותר את רוחו בקרבן, קצין עוד יותר את כנפי השאיפות! לא כן ברדיפות האהרונות, עתה נתעוררו הצעירים משנתם וקמו על רגליהם, לאחד את כחותיהם הפזורים, לגשם את שאיפותיהם החדשות בסדרים ומוסדות חדשים. כולם החשכל החל לזרוע הרעיון הלאומי ברחובות, להשיג בביתם גם על הנפשות הרוחניות מאתנו ויש לקוות, כי הקיום היהודי יתאחדו יחד בנקודת המרכז. ביאסי נוסדו מקדש שתי חברות נכבדות לנגן ההברה, אגודות צעירים עבדים, להלחם בסטורנטים הרומנים, הספילים, תחתים על היהודים, ולהפיץ השכלה בין היהודים עיי ביכולותיהם. השפעתה תהיה לא קטנה להגן בעד הסעדות האנטישמיות. ההברה הציונית פועלי ציון זיכ נכבדה מאד בפעולתה. בבובלינקא ועינינו פופלרים היא עמלה להרביץ ידיעות פלשתיות בקרב העם ולהעיר הכחה בין היהודים. נכבדה משתתף הוא לנו ההברה, תקות ישראל! בגלן, שכבר דברתי על אדותה בהמצפה, הרוצה לסד מושבה ליהודי רומניא באין, היא תהא לנו לדעת, כי לא תספיק במליצות והתלהבות לבד, היא תהא הפצה במעשים, ובאמת הראתה לנו בעת קצרה, כי ראויה הוא לפקודה הנכבדה הזאת. עד עתה נרשמו בתוך חברים ששים אנשים אמידים. ולא יאדנו הימים ויסנה החסדון עד מאה ויבואו את רעיונותיהם לכלל מעשה, לקנות כבר ליסוד מושבה רומנית באי בת מאה חברים. זה יהיה צעד נכבד להרפת הישוב מצד אחד ולהפצה הרעיון הציוני המעשי מצד שני, כי טוב מראה עינים מהלך נפש ובגלל זה היתה הציונות לענין כללי, המעסיק את פנות האמידים, שלא חלמו מאי, האבספדציה נסעה בימים האלה לארצנו, לבחן ולבדוק הקרקעות, העומדים להסבר. ויש לקות, כי ההתלהבות לא תהיה לפי שעה לבד, התעוררותם תשא פרי לימים בבימים.

בערעש,

יעקב שטרן.

מכתב מאמריקה.

לפי הסטאטיסטיקה, אשר יצאה עכשיו, ישנם באמריקה י"ה אלף קהלות עם 2000 בתי כנסיות, כלומר קהלות מסודרות, מלבד חברות נפרדות. העובדה משמחה באמת אם נביא בהשבון את הרוח התמדי והקריירות השוליים פה בכל ענפי החיים, על הכל מביט האמריקני סנקודת השקפת הכסף, וכל אשר ירבו להתפתח, כל אשר ירבו הקהלות ובתי-הכנסיות, ורגישו יותר ויותר

הבושה בתחבשת שהורה ובעינו השמאלית הוא סוקר לכל הצדדין. דומה כי לשוא כרת את רגליו לבא הנה את האיש אשר הוא מבקש לא מצא. הנה משמיע השעון עשר והוא עוד איננו. אך הם! קול פעמי איש נשמע מרחוק. ההולך וקרב בפסיעות נסות, הנה צלו מתארך ונופל עד לפני אור הפנס. לב נבריא! הולם פעם, הוא לא ראה אותו עדיין, אך עיני רוחו הכירוהו כרגע, זהו העלם הנבוה והצנוע הנושא ארז ראשו בגאון, אף-על-פי שרחק את כובעו עמוק על מצחו והעמיד את צווארון מעילו למעלה והליט את פניו במטפחת. במהירות נכנס אל הבית וכרגע ישב החוצה עם מערי ומטאטא. אז מהר נבריא! והצליב את דרכו ובקול רועד ומחונק מרמעות הביע:

— נתן חביבי! השב את הכלים למקומם... כל מחסורך עלי — ואתך הסליחה, כי קפצתי את ידי וכי חשדתיך כמה שאין כך! — — —

פסילי חרש-אבן, המוכים לפי איזו דוגמא קבועה. הלשונות הן פרחי ישרה נוצצים. בתפארתה לא תדמה שושנה לחברתה. נבצר לחניה אנך על הכצלות אחו הלשונות הן מהיות חיות, והסימן המובהק של חיים זורמים הוא שחרור הפש-התנועה. בכל צעד של התפתחות כרוך ישנו, אנומליה, דבר שאינו מתאים לסוג של הכללים הרגילים, מעוות, שגיאה לשונית. במישך המחלך ההיסטורי של כל לשון מתהוות, כמו שאומר מקס מילר במשאויו האנגליים, מגרעות, מתרבות מליב, שישמשונו אינו מתאים להוראתן העקרונית, נפרצים חלופי החבנה, נשתנות הצורות, סכום כל אלה היא ההשתלשלות של השפה. היא פושטת צורה אחת ולוכשת בהדרגה לאמית צורה אחרת, המעיות המקריות הנבלעות בתוך הלשון בלי בוא ליד הכרה, נושאות בקרבן צמח של העתיד. הדורס אותן הוא פלישתי של השכלה, הוא מעיד על עצמו שאין לו חבנה פנימית פלסופית בעצם התהוותן של שפות. והבדק אחריו הלכה למעשה, הוא דוקטרינר, העוסק בדקדוקי עניות הוא מקריש את החיים ומאכן כל הרגשה בלשון.

חפוש אחרי מעיות בתור צנור לצרך שמושי, מראה על חסר חבנה היסטורית. על המדע אמנם להעמיד כל מלה על מובנה העצמי, אבל רק לצרך עיוני. התועלת המופתת לה מוכרחה להיות רק ארציאלוגית: להכנים משטה, להסיר ערוביה, לבטל ערכוב של מושגים. תעודתן של חקירת מלים היא לישמור שלא ילך לאבוד החוש הלשוני — ההיסטורי; שלא נדמה במעיות ישלכל מלה היה מעולם הפישט הנוכחי ונפרשה באופן שגוי, אנחנוניסטי, כשנראה אותה בתקופה קודמת; שלא נסתכל בכל מלה מנקודת-ראות של הלשון של הרגע ההווה.

כוכבא דשביט: מסמן בלשוננו את "קומט". זה הוא דבר של הסכב, מעות כמו כמה אחרות הנמצאות בכל לשון. אין כוונתי לקרא תגר על ההוראה הזו בלשון של עכשו. מעשה כזה היה מתנגד לחסמט הכלשיני, רוצה אני רק לצאת חוצץ נגד הדעה החושבת את ההוראה הזו לעקריה בכל הזמנים והמפרישת כבר בתלמוד את המלה הזו במובן הלי ומדמה שישמאל בגמי' כוון לקומטים באמרו, שאינו יודע מה הם כוכבי השבט (כוכבות נט:). מטרת עבודתי הזו היא רק עיונית קומנטטורית נקיה.

כוכבא דשביט הוא הפרוש הארמי של המלה העברית "זיק" (ברכות שם) "זיק" שמוכנו ניצוץ, נמנה במשנה בתור חיוון חולף, הנרא לרגע וחולך לו. "על הזיקים ועל הזועות ועל הרעמים ועל הרוחות ועל הברקים, אימר וכו'" (ברכות נד:). לפי זה זיק הוא מן סוג, אשר לו נחשבה זועה, רעם, רוח וברק ולא כוכב כלל. האמוראים (שם נט:) עוסקים בבאור החיוון הזה ומפרישים את מהות הזיק. ר' הונא בריה דר' יהושע אומר, שיי'לון נקרע ונראה אור ברקיע. (הם צירו להב, אשר וילון Velum, פרוכת) יוצא מתיקו ערבית ומתפשט על הרקיע ומכסה את האור (חגיגה י"ב) ולפי זה דמה, אשר הוילון המכסה את הרקיע המאיר נקרע לפעמים מעט ונראה אור, כלומר איזה ניצוץ, זיק, ר' אשי מתאר לו את הזיק, שהוא כוכב "דעקר מהאי גיסא דכסלא" ורואה אותו חברו מן הצד השני ומפחד ונראה כמו שחיה עובר, לפי זה: זיק הוא מעין כוכב שנראה ישעובר בשמים, אבל כאמת רק זיוו עובר ומתחזי כדעבר איהו". בהתאמה להשקפה הזו אומר שמואל, שאף שנראה, שכוכב דשביט — זיק — עוקר ועובר גמירו דלא עבר בסלא, ובכל זאת מודה הוא, שאף שנחזרי לו שבילי דרקיע" לא ידע "כאי ניהו" הכוכבים האלו. המסקנא, שכוכב דשביט, בעברית זיק, הוא או אור הנראה לרגע כשנקרע הוילון או כוכב הנראה שהוא עובר ואינו עובר כלל, מה לזה עם קומט?

לפי זה מה הוא המובן התלמודי של כוכב דשביט? ידוע לכל אחד החיוון של כוכבים נופלים, סופר עברי בימי הבינים, ר"מ דלקטארט, מתאר אותם כך: "יתראו לפעמים נצוצי אש, ידמו כוכבים להמוך, ובעלותה לאור למעלה דולקת כנה, יתדמה כוכב, ורוב מלחי הים בלילות והולכי דרכים יראוה לפניהם תפול להבת גדולה" (צל העולם ח"ב שער ל"ב). חזיונות טבע מזוהים כאלה, הם חומר נאות להגדות הערבים מספרים, שהגזיקים (גינן) כשעולים לשמוע

את התמצית ולערוך סדר תקונים בכל הענינים היהודים. ואלו הן השאלות העקרויות, שידון בהן הועד: ענין הרבנים ממעם הממשלה, זכויותיהם ויחסם לרבנים הדתיים, חוקי הדת בתוך היהודים, חנוך, חברות לענינים דתיים ושמירת שבת, הנחת ספרי המטריקל, עניני משפחה (קדושי, גטין, הליצה), תקנות הקהלות, בתי כנסיות וחברות צדקה וביחוד מס הקהל.

דברים גלויים, בפארו דבר מקס נורדאו לפני קהל-עם ע"ד מצב התקנה הציונית, הוא התנצל, כי מפני שעשהו ליושב בראש בקונגרס לא היה ביכולתו להגיד את כל אשר הוא יודע, לכן יגלה פה את כל לבו ויבאר דברו, שדבר בהמבורג, כי "על היהודים להמתין". התקנה, שקשרו הציונים במהפכת טורקיא, היתה חלום מוזק. המקרים בטורקיא אינם שווים לנו מאומה, העם וראשיו לא נחלפו ובידיהם גורלנו עתה. הממשלה הטורקית מוענת כבתהלה: "באו אלינו הרמאחו בארץ והיו לטורקים, אבל אל יעלה על לבכם ליסד מרכז יהודי". ואנחנו עונים: להתבולל בטורקים לא נחפון, כמו שלא נחפון להתבולל בעם אחר. עתומנים נאמנים נהיה, את לשונכם נלמד, אך תנו לנו מקום, לתת ישארת ללאום היהודי. אבל הממשלה הטורקית יודעת, כי ישנן הסתדרות יהודיות אחרות, שאינן דורשות זכויות לאומיות והיא אומרת: "למה לנו לדבר עם הציונים אם נוכל להשיג יהודים ע"י אחרים". כך הוא מצבנו עתה, ע"כ אומרת: עלינו להמתין. אין ברירה אחרת. אך חלילה לנו לשים ידנו בצלחת ולבטוח בנשים, אנו נמתין עד אשר יהיו הנסיונות עם הסתדרות אחרות לריק, הקולוניזציה במקומות רבים בטורקיא לא תצליח, זה ברור ואז תתן לנו טורקיא און קשבת ותבין כי לא לחם לבד עלינו לבקש בארצה, כי אם גם פתרון צרכנו המיסרי, ואם לא יחפצו לישמוע, גם אז לא נואש, כי הממאנים לא לעולם יחיו והעם היהודי חיה לעולם, וחלא ראינו, כי בכ"ד שעה נחלפה שיטה ישלמה, הבנק האגרי, שנוסף תחת הכרה הציונים הרוסים, הוא אולת, כי במדינה, שאין ישם אף רשימת הקרקעות ובמהון חשדות מה יועיל בנק של אפותיקי? אין הם יודעים את אשר לפניהם, ובכ"ז אין סבה ליאוש, עבודתנו לסדר את יהודי טורקיא הישובה מהתאחזות עוד עשרים יהודים בא"י. יהודי טורקיא עצמם ידברו עם ממשלתם ויגידו לה חפצנו, כי אנו רחוקים משם.

מות צדיקים. עוד הפעם אברו אחינו ברוסא שנים מגדוליה. בסחאמשוב בפולן נפטר חנאון דרה"צ ר' אברהם בורגשטיין רב גדול בתורה, חריף עצום התן הרה"צ ר' מנדלי מקוצק מספר חסידיו נמנו לאלפים, אף שלא התנהג מנהג רביים כלל. התפלל בבקר השכם ועסק כל ימיו בתורה והעמיד תלמידים רבים ביישיבתו. כל רביי פולן התקבצו לחלויתו. — ובלנדון נפטר הגאון ר' אליעזר גורדון, ראש הישיבה בטעלו בליטא, גאון כביר, שהנהיג אופן חדש בלמוד התורה, מאס בפלפול ולמד תורה ע"פ אמתותה בהגיון צח ונקי, ללנדון חלך לקבין כסף בשביל ישיבתו ונפטר שם פתאום, אלפי יהודים הלכו אחרי ממת והרבנים ישם הספידוהו.

כולל גליציא. בהודעתנו ע"ד התקונים בחלוקת הכסף בכולל נפלה טעות. לא כל בית-אב נוטל תחת 40 כתרם 60, כי-אם כל נפש מן הילדים, כי אבותיהם נוטלים חוץ מזה כפי ההערכה הרבה יורג.

עמידה. וואלה: מדוע המגידים הראשונים היו יושבים בשעת הדרשה ועתה הם עומדים? בער: לפי שדרשות המגידים בזה"ז "עומדת כבר" (שטעט שוין), ע"כ גם הם עומדים. ש. המר.

רמת המצפה.

כוכבא דשביט.

(פסט חקירת-לשון על-דבר חיוון אסטרונומי). מאת מרתיהו מיזיש (קולומיה). דבר נקל הוא לחפש אחר מעיות, שנכנסו בשמוש הלשון, הלשונות אינן תמונות יצוקות מגיפס, אינן

שבא לפטרבורג לבקש על עמו וגם לא בזכות מלך בוכארא, שבקש חנינה ליהודי כי-אם בזכות גסטו של הצאר, הנסיכה הגדולה אלישבעת, שצדדה בזכותם והמתה את לב הצאר לחמלה עליהם. אבל פטור בלא בלום אי אפשר, ממחז סיר-דאריא יגרשום.

אסור החברות ברוסא. ראש המניסטרים הרוסי שלח מכתב חוזר אל הנציבים, לאסור כל יסודי חברה להשכלה ולתרבות של עמים אחרים ושל יהודים ולבטל חברות כאלה אם ישנן.

גרשיו יהודים. מכפרי מחוז בנדין בפולן הרוסית מגרשים את היהודים, שהתיישבו שם שלא כדן. נציבי פלכי קיוב וריגא התחילו להשתדל, לאסור ביטנה הזאת את ישיבת היהודים בקיין במקומות הרפואה והאוויר הצח מחוץ לערים, אע"פ שהצאר עצמו התיר בשנה שעברה.

מטמוני העם היהודי. בפטרבורג ישנה חברה יהודית למוזיקה. היא כבר הוציאה לאור מחברת של ישרי העם היהודי עם תוי זמרה, ערוכים בטעם מדעי, ועתה ישלחה החברה מומחה יהודי אחד אל עיר החסידים לובאביטש, מקום מושב משפחת הרבנים מזרע בעל התניא, לאסוף נגוני החסידים ולרשמשם, לבל ישכחו. כבר קבין כיח נגונים. כידוע ישנה בפטרבורג גם חברה לחקירת קדמוניות היהודים ברוסא ובפולן, היא מוציאה כרכים גדולים לעתים קבועות מלאים אוצר כל חמדת קדמוניותינו. לפני שנים אחדות הוציא גביר יהודי בווארשא, איגנין ברגשטיין ז"ל, כרך גדול מלא מישלי העם היהודי (אפוסים) חישגורים כפי מדכיו ורגון, בו נקבצו ארכעת אלפים מישלים כאלה כלשונם ומבוארים היטב ע"פ מקורם. מה נחון היה, שגם בגליציא יקבל עליו איש או חברה את העבודה הזאת. כי ידוע יהודי גליציא, לפי שנקרעו לפני ק"מ שנה מאת אהיהם בפולן הרוסית, התפתחו באופן אחר תחת השפעת כחות אחרים, שלא פעלו מעבר לגבול.

מבציא יהודי. בעיר אוטיקא במדינת ניו-יורק באמריקה מת ממציא הצעלולאוע (חמר ע"ן שקוף כזכוכית, שעושים ממנו מסרקות וכפתורים) פידריך מארקס בן שמונים שנה, הוא היה יהודי יליד אישכנו בנעוריו חלך לקאליפורניא, להצוב זהב וישב לאירפה והמציא את מלאכת החמר הנפלא הנ"ל, הנותן היום מחיה לרבבות משפחות בכל העולם, באירפה קשה היה לו לעשות סחורה בו וחלך לאמריקה, ישם הצליח בו ועשה עשר גדול, לעת זקנתו מכר את החרשת שלו לחברה והוא עסק רק בצדקה עד יום מותו.

תביעת יהודים גליציים ממשלת אמריקה. היהודי הגליצי חיים סאלאמון, יליד רישא בגליציא, שמת בפילאדלפיה בשנת תקס"ה הלוח בשעת מרידת אמריקה הון רב להנהגת הצבא, לתכלית מלחמת השחרור. עד יום מותו תבע את כספו ולא השיגו הכסף הזה עולה היום עם רבית לסך מאתים וחמשים מיליוני כתר ועוד לא הושב, המישפט נמשך מאז ועד עתה. נושים כאלה יש עוד אחרים ויורשי חיים סאלא- מון התחברו עמם, להביא יחד את המישפט לידי גמר. בנות ישראל בשבי. בולגרי עשיר בטורקיא

דבקה נפשו בנערה יהודית עניה ופתה אותה בהכחשות ובאיומים להמיר, דתה ולתכלית זאת הביא אותה למנסטיר לבית ההגמון הבולגרי. כאשר נודע הדבר לרב העיר חלך אל ההגמון ודבר עם הנערה, היא שפכה לפניו את לבה ובקשה מאי ההגמון לתת לה רשות לצאת אל הרב, כמובן השיב פניה ריקם והנוצרים אשר בבית ההגמון בקשו להכותה, רק ע"י השפעת הקונסול הצרפתי הצליחו היהודים להטות לב שר העיר הטורקי להתערב בדבר ולהציל את הנערה. הישומרים הוציאוה והיהודים שלחוה לסאלוניקי ומשם למצרים, כי הבולגרים התקבצו ישם ואמרו לקחת את הנערה בשבי.

ועד הרבנים ברוסא. בחדש הבא יתחיל ועד הרבנים, שיקבע אצל המניסטרים הרוסי, לעבוד עבודתו, הממשלה לא רשתפקה בחות דעת הועד לבדו ונתנה פקודות זה שתי שנים, לאסוף אספות רבנים בכל פלך ומדינה. מאת האספות האלה באו אל הממשלה רלי"ב הצעות ודחלטות, איך לתקן את הקהלות ואת מוסדות היהודים. ע"פ ההצעות האלה סדרה הממשלה את חמר הענינים היהודיים, שתמסרהו אל הועד, להוציא ממנו

הרגי מברך את רעי וחברי מר יוסף פישער במז"ט לארוסו. ג. בארער — יעזעבא.
ברגיש גיל וששון אברך במז"ט את ידי וחברי לדעה מר זלמן הערצני מווישניץ לחתונתו. מז"ט להוריו. מנחם האבער — אנטווערפער.
במז"ט ברגיש ידירות ואהבה לשי"ב מר מאיר בעק בקלן לחתונתו עם מ' פייגה בירנבוים בפורטורוע. בן ציון ראבער — צירך.
בישם הח' ת"ס בראווא יעלה ויבא מז"ט לרענו מר אברהם זאב יוסט לארוסו עם בת מו"ה יעלמה אייזער במוסטקי.

דוב שווערד גבאי ת"ס — ראוא.
במז"ט לראש רעי חביבי מ' אברהם זאב יוסט לארוסו. זאב וואלף ברימאנאל — ראוא.
הנני מברך את אחותי מ' גולדלד להארשה למר מרדכי גרוזינגר באיסטריק, אשרי' יהי חלקם מאושר! צבי רנד — תרגמה-וינא.
במז"ט מקרב לבי אברך את אחי היקר מר שלום לחתונתו עם מ' בלימה לאה פערמיני.
אייזיק בוקסבוים — ראדומישל רבתי.
הנני מברך את חברי מר יחזקאל גרישנפלד ואת מר יהואל ווינד פה לארוסיהם.
דוד אייזלאר — ראדומישל רבתי.
במז"ט הנני מושיט לרענו מר יחזקאל גרישנפלד לארוסו.

משה קארנרייך, יעקב הופשטער — ראדומישל. מברכים אנו את חברנו מר נ. קראמריש לחתונתו יעקב גולדשטיין, יוסף גולדשטיין.
מעמקי לבבי אריק במז"ט לשי"ב רעי מר אברהם מויזברג לברית האירוסין. מז"ט להוריו. נטע הילפער.
מרגיש גיל ושמחה הנני מברך במז"ט את אחי מר משה לארוסו עם מ' חייצי שעכטער מואלעשטישק. מו"ט ורוב נחת להורי. לוי מאזער — איסטישקא.
מקרב לבבי אביע במז"ט לך ידי הנכבד מר ישראל דאזענלויף לארוסו עם מ' בלהה זינגול ביאסלא זלמן פֿעניגער — באבניא.

ברגיש גיל וחדוה אביע במז"ט לשי"ב מ' רבקה מאנהייט במאראברועג לחתונתה עם מ' דוד גראווער במשיבין. יצחק גאלד — ראדומישל רבתי.
באהבה הנני מברך במז"ט את רעי מר אברהם קריענער ואת מר יעקב גראס במיעלעין לארוסיהם. נפתלי רובין — פישעלאוו.
צורו פרחים להזוג הנחמד מ' שמחה גרוסקופ ומ' מוכא קורצרוק מניש מוקרים.

משה ליברמאן — סאנד. ווישניא.
מעמק לבי אברך את ידי החביב מר ישראל האזענלויף לארוסו עם מ' בלהה זינגול ביאסלא. משה שפעטט — באבניא.
במז"ט אברך את מר יוסף סאלאמאן מפה לחתונתו עם מ' פ. שטאטער מנאוו-מארג, מז"ט להוריו. י"ל אשהיים ורעיתו — טוכוב.
מקרב ולב עמוק אביע במז"ט לאחי מר משה ג"י לבאו בברית האירוסין עם מ' חייצי בת מו"ה אליהו שחטר בואלשטישק. מז"ט להורי. מלך.

אונזערע פאמיליען עמפפעהלען וויר
דיא קאלינער ציכאריע וויפ'ס בעסטע.

לביתי ולמשפחתי:
Joe Judenfriend, Winnipeg Man
Post Office Canada.

נאטורזיסער וויין, שליוואוויטיץ.
אונד לאגער בראנדווין של פסח

כשר אפי' למחרת מן חמדרין, מ'ך ניכט קענענעדע ערהאלטען הבשר פאן הרב הגאון הצדיק מו"ה נפתלי מייטעלבוים שליט"א אב"ד דפה.

פרייזע: וויין פאן 40 הלר אויפוערסט, שליוואוויטיץ קר. 1.60—1.80. לאגער בראנדווין 65—73 שטריך 2.40—2.80 גענען אנגאבע אונד נאכאמקע

Leop. Friedmann, Nyirbator (Ungarn).

עליה שנעשתה בידי אדם. אח"כ סתרו תוכנים אחרים את הראיה הזאת והוכיחו כי דמות התעלה היא טעות. עתה מתפאר התוכן פרוספור פרסיוואל לובל באמריקה, כי גלה תעלה חדשה על מאדים, שזה — עתה נחפרה והוא ראה באשר נמלאה מים ובהרשים אחרים נהפך מדבר שטמה שחיה סביבותיה. לעדן. התוכן קלט את התעלה ער לוח פוטוגרפי ולפי דבריו אין. עוד שום ספק שזה געשה בידי אדם. גם תוכנים אחרים הסכימו על ידו.

שמושון ובית דגון. בדרשה שדריש החכם חוקר הקדמוניות בארון ליבנברג ביישיבת האגודה לחקירת אורא על אדות השפעת הקולטורה היונית על סוריא ומצרים, דבר החכם גם על היכל דגון של הפלשתיים בעזה, שהם אותו שמושון באחזו בשני עמודי התוך וכל הבית נפל וקבר את כל הנאספים תחתיו. עתה נודע כי בתי האיליים בארצות ההן בימי קדם נבנו באופן שהתקרה נשענה על עמודי עץ והעמודים לא עמדו בתוך האדמה, למען לא ירקבו רגלי העמודים הציגום עד אדניאבן (דומה לזה נאמר במשכן, אלא ישנם היו העמודים נחושת או כסף) ועתה יובן, שאיש גבור כשמישון היה יכול לאחזו בשני עמודי התוך, להטותם מעל האדנים וכל התקרה נפדה. ובאמת אין במקרא ששמושון הרס את העמודים, כי-אם "וילפת ובו" ויט בכח ויפל הבית".

לאלפים — לאלפים. בפרשת-יתרו (שמת. כו' ו') וכן בפ' ואתהנן (הדברים ה' י') נאמר: ועשה חסד לאלפים, בפתח תחת הלמד. אולם בפ' תשא (שמות ל"ד ז') נאמר: צר חסד לאלפים, בקמ"ץ. ובודאי לא בא זה במקרה רק יש לזה סבה נכונה, ולא ראיתי עוד מי שיעיר בזה דבר. ונראה לי, כי לאלפים בפתח עקרו הוא בשוא ורק בא בפתח בשיביל שלא יוכלו לבוא שני חסדים בראש-המלה, ובא הפתח להרחבה. אולם בקמ"ץ הוא תמורת לאלפים בהא-הדיעה. מעתה, בעשרת-הדברות נאמר לאלפים בפתח, יען שהוא מפרש אח"כ שזאת המדה של עשית-חסד לאלפי-דורות הוא רק לאוהבי ד' ולשומרי מצות, אולם פה בפ' תשא, שנאמר סתם ולא מפרש אח"כ מידה, נאמר לאלפים בקמ"ץ, תמורת לאלפים, כלומר לאותם האלפים הידועים — שנזכרים במקום אחר — שהם אוהבי-ד' ושומרי-מצותיו, והוא כבוד. מ"י הלמן.

משה מאזער
מאורשים אד"ר תר"ע
איסטישקא
זאלעשטישק

אני מברך את אחותי היקרה מרת הינדה בברכת אושר לנשואיה. מז"ט לאבותי ולכל המשפחה. יוסף ראקובר.

את ידי הנכבד מר אלעזר ראקובר הנני מברך במז"ט לכלולת בתו הנכונה. ה. פ. לייסטנר.
הנני מברך בחבה את ידי היקר מר משה לנדא לחתונתו ונדברתי את מחיר הטלגרם לקה"ל. ח. פ. לייסטנר.

אני מברכה את שי"ב היקרה מ' פייגה ליפשיץ ואת חתנה מר דוד פיש בלוטוביסקא לארוסו. מרים לאזער.

הנני מברכים במז"ט את שי"ב מו"ה משה ליב בראנער ואת אשתו בפשעווארסק לחתונת בנם מר אליהו עם מ' מרים. גלאנצמאן.

מאיר וואקסמאן ורעיתו — לאנצום.
ברגיש אהבה וידדות אברך את רעי ידי מר אליהו בראנער בפשעווארסק לחתונתו במז"ט. מז"ט להוריו. ליבוש אדלער ורעיתו — מושינא.

במז"ט אניש להזוג היקר מ' אליהו בראנער ומ' מרים גלאנצמאן בפשעווארסק.

שמואל יוסף ארנשטיין — וויעלקי אטשי מעמק לבי אברך במז"ט את רעי היקר מר אליהו בראנער לחתונתו. מז"ט להוריו.

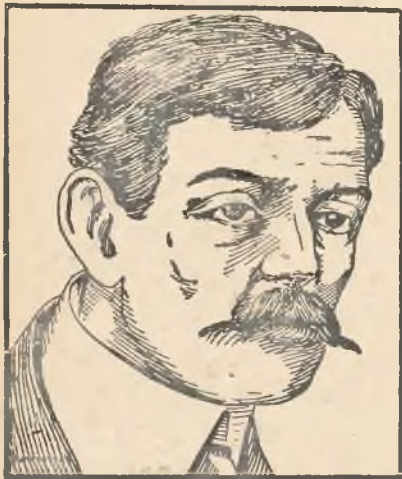
אהרן צעלערקרויט — פסד"מ.

הנני מברכה את שי"ב המופלא מר משה רינטער נכד אבד"ק לישיעין לחתונתו עם מ' רחל בראנדעס בגרבורנה במז"ט. חנה רעכטשאפען — פרוכניק.

סודות מאחורי השמים. אינו נותן להם להכנס גרוד מלאכים עם חצים להטותם. עוד היום כשרוצים המזיקים להקשיב מה שמדברים למעלה, נראה להם (אל קוראן סורה ע"ב). הנה דמו איש הלהב או הכוכב הנראה למעלה, בא מן החצים הלוהטים של המלאכים. המתוס הזה אינו לפי החוקרים מקורי אצל הערבים. וללהאוזן (Wellhausen) סבור, אשר המתוס הלו נובע מן יהודים או גנוסטיקים (Überreste 137 Anm. 6), אבל אינו מבסס את הישערתו, מקורו באמת יהודי. היהודים האמינו שהשטן שומע מאחורי הפרגוד (סנהדרין פט) וכן רוחות (ברכות י"ח): ואף יעלה בשבש בשבש שדות מפי עזא ועזאל, מל ליקיע מדרש: מעשה בשלמה המלך) כל אלה מבקשים לעלות ולשמוע, אבל גם בישראל מלאכים מעבדים. המזיקים והמלאכים שנפלו (עזא ועזאל), כשהם עולים לשמוע דבר מאחורי הפרגוד הם מתרפדים בישבט של ברזל וחזורים לאחוריהם למקומם (פדר"א פ"י). הנה כמעט שזה להגדת והערכים, רק שם חצים ופה שבת. ויסודם הכוכבים הנופלים, שאלו בארו להם בתור להט חצים ואוליבתור תוצאת. הישבת מזה בנו היהודים את הכוכבים הנופלים, כוכבא דשביט. כלומר הניצוץ המתהווה מן השטן. מקור השם הזה הוא הגדת ההמון. החכמים מאנו לתת בה אמון, לכן בקישו פרושים. ושמואל הנודע בהתייחסותו ההגונה לאמונות העם (כגון: באמונות משיח, שאין הכדל מומננו לזמנו רק ישעבוד מלכות), אמר שלא ידע מה הוא מוכב הישביט. להוציא מדעת אלה שהתימרו להבינו מתוך ספורי האספסוף הטפלים.

המסורה העברית ידעה את הפרוש העקרי בתור כוכב נופל. ר' נתן מרומי מפרש את "כוכבא דשביט" "כוכב הנראה בשמים יתדר ממקום למקום כמו שוכב בשבט" (ערוך, ערך כוכב). רש"י: "כוכב היורה בחין ברקים ממקום למקום ואורך כשבט" (ברכות שם). בהחוספה המיותרת "שוכב כשבט" או "אורך כשבט" רואים אנו השאיפה לפרש את מוצא המלה, אבל אינה אומרת כלום. רבנו יונה בפרושו על האלפס, אומר באופן ברור "זיקים: מפרש בגמרא, דזיקים הוא הנראה כמו כוכב, שרין ממקום למקום. ר' יוסף קרא מבר: זיקים "הוא ממין כוכב היורה בחין באורך הישמים ממקום למקום וגמשך אורו כשבט" (אויח רכ"ז ס"א). והמהריש"א בחדושי האגדות (ברכות נח:): מפרש, אשר כשנקרע וילון שהוא תחתון נראה הרקיע שהוא למעלה ממנו "ומחזי נחורא ברקיע וחמה ולבנה וכוכבים הקבועים בו, לפי כל אלה הויק הוא מאור שאין בו ממש, הבא מן גרמי ישמים אחרים, או אור הנראה כמדלג ממקום למקום ובא באמת מכוכב, יחס לקומט איננו, דרך אחרת בחר לו ר' האי גאון המפרש זיקים על "עמודים של אש שנראים למעלה" (ערוך ערך זק), שהוא חיון הנראה בארצות המזרח: עמודי אש בלילה. הראשון ישפירש כוכבא דשביט על קומטים היה הרמב"ם: "זיקים הם ניצוצים והם התבניות הנראין בישמים ברמות כוכבים יש להם זנבות (בפרושו על המשניות ברכות פ"ט). אבל בכל זאת מספק הוא וביד החזקה הוא מביא את ב' הפרושים ואומר אשר צריכים לברך על "האור שבאור שראו כאלו הם כוכבים נופלים ורצים ממקום למקום או כמו כוכבים שיש להם זנב" (הלכות ברכות פ"י י"ג). הרמב"ם היה יחיד בפירושו זה, וגם בעצמה כישנע שבהלכה, היה פוסח בזה על שני הסעפים, בעל ההפלאה שבערכין, לא ישם לב לדעת קדמונים ואחרונים והכריע לפישט של הרמב"ם, שהוא בעצמו לא חישוב לודאי וממנו נתפשטה ההוראה, שכוכבא דשביט הוא קומט (בהוספתו להערוך). ר' יו"ט ליפמאן הלר (מעדני יו"ט) הרגיש שיש הבדל בין פרוש רש"י ובין הרמב"ם (משניות) בגדון זה, אבל ערבם בדבר שאינו מן הענין (לכלל חזון וכוכבים קבועים). אחר המוסף הלו על הערוך הלכו כל המאחרים ובעינים עצומות פרשו כמזהו כל הלכסיקוגרפים, בלי שינענען במוחו של איש לבדוק אחריו.

הכוכב מאדים. זה כמה רצו התוכנים לחוביה, כי על הכוכב מאדים הקרוב לארץ נמצאים ברואים בעלי-שכל ותרבות כאנשי הארץ והביאו ראיה מדמות תעלה ענקית הנראה לארך הכוכב וישר מדה מעיד

Przed użyciem.

Po użyciu.

Takie cudowne działanie wywiera
preparat

KOLA-DULTZ

najlepszy pokarm natury dla mózgu i nerwów.

Uspokojenie myśli, czynności i każde poruszenie ciała są zależne od mózgu. Zniechęcenie, ból głowy, znużenie, wyczerpanie sił, osłabienie nerwów i ogólne wyczerpanie organizmu są oznakami braku sił do życia. Kto chce się czuć zawsze zdrowym, rzeźki z swobodną myślą, zdrowym rozumem i silną wolą, kto chce w pracy i zajęciu znaleźć przyjemność, niech zażywa Kola-Dultz. Jest on naturalnym pokarmem dla nerwów i mózgu, równocześnie poprawiającym i odmładzającym krew a udzielając siły i życia działa skutecznie na każdy organ ciała.

Kola-Dultz

daje ochotę do życia i siłę działania,

a również uczucie młodości wraz zdrowiem i siłą czynu, które ręczą za skuteczność i szczęście w przedsięwzięciach.

Proszę używać jakiś czas Kola-Dultz codziennie a wzmocni on nerwy, usunie każdą słabość a jego działanie sprawi że będzie pan pełnym sił i zdrowia.

Kola jest polecany przez lekarskie powagi całego świata i używany w szpitalach i sanatoriach dla chorych nerwowo.

Proszę żądać Kola-Dultz darmo!

Daje, więc każdemu, sposobność wzmocnienia jego nerwów. Proszę napisać do mnie kartkę pocztową, z podaniem dokładnego adresu a prześlę natychmiast **darmo i opłatnie** dawkę Kola-Dultz zupełnie wystarczającą do poznania jej skutecznego działania i cudownej siły.

Według uznania, można i więcej zamówić. Proszę pisać natychmiast, aby nie zapomnieć.

Skład główny: **MAX DULTZ, Budapest VII Abt. 50Z.**

להתודע ולהגלות.

הננו מתכבדים בזה להודיע לסוחר י"ן כי יסדנו בפרור עיר המלכה ווינן בית מלאכת "דועסוויין" כשרה הנקרא "רוסמער" במקום מיוחד מבית מסחרנו ומסרנו כל השגחה תחת יד רב החריף י"א ד' ויחסן מ' זלמן אישכנוי נ"י מאלקווא, למען יעשה הכל כהבשר ויתרון לכל השנה וביתרון להג הפסה הבע"ל ויהי הכל שמור ומטוהר מחלאת המין כדת וכהלכה. — בתקנתנו כי סוחר י"ן המבקשים "דועסוויין" כשר ומשומר טוב ומשוכה. יפנו בטח אלינו מבתיכם אנהנו לשרתם כחפץ לבם, ויפקו רצון מאתנו בכל האופנים.

החותמים ברגשי כבוד פ. בא שאן ובניו.

P. BOSCHAN & SOHNE, WIEN II. Nordbahn 2 Kellerhof.
דוסוהרים הנכבדים יוכלו לפנות במבוקשם אלינו או אל הגנרל פערטרע-טער שלנו ה' שלמה דריממער העומד הכן להביא מוסמער מויעסוויין שלנו וגם לעשות שפעצאלאפערט בעד סוחרים.

ארעססע לסוכנו **SALO DRIMMER, Krakau Sebastianergasse 34**
האמת ניתן לכתוב, כי אני משגיח על בית עשיית הויעסוויין של הפירמא הנ"ל ומשכני בווינן מקושר יחד לבית עשיית המלאכה למען תהיינה עניי תמיד צופיות מחלל עד גמירא על הסחורה המלאכה ועושי' וגם הינות הם מה שעשיתי בעצמי. והמפתחות הם בידי סוחר ואין פורתה. פותח ואין סוגר. הכל נעשה על ידי — רק הפירמא עליהם וכל החכיות חתומות בחותם שלי.

זלמן אישכנוי.

ה"ר זלמן אישכנוי המשגיח על יינות הפירמא הזאת יש לו הרשאה על השגחתו מאת הרחי"ר נתן לעווין האבד"ק רישא והוא מעיד עליה כי הוא איש ירא ושלם ת"ח ונאמן רוח. הוא נשלח להיות משגיח על יין גם מאת הגאון ר' יצחק שמעלקיש אבד"ק לבוב וצ"ל וכית דינו. ורוסמער כשר מהפירמא הזאת היא איפא בטוח מכל חשש. המערכת.

Erstes und Grösstes
Gramophonhaus
JOSEF WECHSLER

Engros & Endetail

Lemberg. Sykstuska 2. Krakau, Grodzka 71.

נגענראלפערדערטער דער גראמאפון אקציען-געזעלשאפט

מיט מארקע "שרי" בענדער ענגעל

גרעסטעם לאגער פאלנישער, דייטשער, העברעאישער אונד יודישער פלאטען מיט מארקע "ענגעל".

20.000 פלאטען ערסטגרעסטער קינסטלער

שטעטס אס לאגער

רעקראטורטיילע אונד ווערקשטעטע אס ארטע בעסטע אימפויזש-בערגונגען. — פריזקאטאלאגע גראטוס אונד פראנקא.

לעמבערג, טעלעפאן II 2033
קראקא, טעלעפאן 461

ביליג דראהמגעוועבע

פיר זפען ארבייטער אונד אייגענענדלער

אללע נומערן אונד ברייטען

bei **L. APERMAN, BRODY**
Theelager.

יצא לאור ספר ב"א

וועלוועל זכרון

דער פאדערנדיק זאגער דעם געלייגט יודישען
הומאניזמוס עם המונח המפורד
מאת הפרופ. דר. מאיר ווייסברג.
הספר מלא ענין, יכול המור רב לחולדות השירה
העממית בגליציה.

מהירו כתר אהרן. למו"ס רבט הגון

לחשיבו אצל המחבר ע"י התכתב:

Prof. Dr. MEIR WEISSBERG, STANISLAWOW,
Galicya.

ספר חדש

ברוך שפינוז'ה

ברגשי אהבת אלהים

מאת דר. שלמה רובין

קראקא תרע

מהירו 50 העללער.

נמצא למכירה אצל המו"ס

פ. ה. וועטשטיין קראקא
שפיטאלסנאסע 20

MODERNE

Damen-Loden-Röcke

verschiedene Muster, warm und
dauerhaft kariert oder gestreift, das
Stück 1.20, 1.40, 1.50, bis K. 1.90
versendet gegen Nachnahme

J. J. Karas, Ingrowitz (Mähren)

Ein 5 Kg. Postpaket enthält 7
Röcke. Nicht conveniendes wird um-
getauscht oder der Betrag retourniert.

האטעל ורעסטוראציען כשר
לבע"ב יהודים של

שלום אהרן ראזענמאל
בלבוב, רחוב רזעניצקא 13
טעלעפאן נו 1314

M. Gutwirth, Bochnia
liefert Knochenmehl und
Thomasmehl in jeder
Gehaltslage zu sehr billigen
Preisen.

מיון האטעל

און רעסטוראציע כשרה

נעבען קאפע צענטראל

יון קאלאמעה

איז פון אלע יודיש ארטאדאקסע
געסט אלס זעהר בעקוועם בילליג
און אנגענעם אנערקאנט געווארען.
גרויסער זאאל געאיינגעט פיר
אונטערזעלמע פארטרעגע ייזון
חתונות, שטענע ציטער, בעסטע כשרה
מיכע, מויפענישעם גאסטרויני
ביליגע פרייזע. פיר האנדעלסריי
זענדע פארצוגספרייזע. קומט איבער-
ציגט אייך.

SALOMON SPERBER, KOLOMEA.

חדשה בספרות!

יצא לאור

לקורות הקראים בגליציה

מאת ראובן פאהן

עבודה היסטורית מלאה ענין אדות כואם,
תולדותיהם וחכמיהם כמשך מאות שנים.
גדס במספר מצומצם. — המחיר 40 הלר.
במקאות. על קונים מחו"ל להוסיף 10 ה'
למו"ס רבט.

כן נמצא עוד למכירה במספר לא
רב הספר המתאר את חיי הקראים מנהיגים
וחלך רוחם

מחיי דקראים (מפוסים וציורים)

ג"כ מאת הסופר הנ"ל המומחה במקצוע זה.
הספר מביא בערך 120 דפים תכנית
שמנית גדולה. המחיר K 1.20 להשיג מן:

MENDEL AKSELRAD
in Halicz, (Galizien).

ISIDOR KRIEGER

Friedland bei Mistek (Mähren)

פערענדעט פוהרמאנס-אונד פיאקער-
פייטשען אויס פרימא קערן-לערער גע-
שניטטען צו בילליגסטען פרייזען. פערזאנל
פער נאכנאממע.

הדשה

הכנינו ונתכבד להודיע כי נכדתי חת ונכתי הורחתי גם כשפת הורחתי הודיתי הוודות. ונשתה יוכל כל אחד להשתנות בנוכחתי הורחתי, גם חלח שחן להם קום ידיעה חשכנות ונכוחים הם כי יקבלו להם חת השפה העברית בכל וקלשותיה על נקלה בזמן קלרי עדים הם חלפי חתלונדיס' הששתנונו בנוכחתי הורחתי ונכח על ידם לנותרת חלפן חשר לה קו. פרוקפקט ונפרט חס, זרנונו חו חשכנו. (השונה 25 הלה. נכד הפרוקפקט ונקבל חת כפרי "תנועות וטיפוסים" חס חן כק. ונכח לדוגמה שפת הורחתי זרנונית 1.20 שפת הורחתי חשכנות (חלשות עבריות) K. I. —

S. WALKOWSKI, KRAKAU
Postfach 119.

מעטה משובח

J. B. RAPAPORT
Dąbrowa bei Tarnów
GROSSMETHBRAUEREI

Gegründet im Jahre 1878,
u. Premiiert mit Goldenen Medaillen.
עמציילט זינע אללגעמיין געריחמטע ערצינונג אין פערשיעדענען סארטען. א. צ. ראטהען, וויסען, דאפעלמעטה, קאפאוויין, מאלניאק, ווישניאק, אלטער בושעלען-מעטה, אללא מאלאגא צו בילליגען פרייען, פערנער בינענוואקס און שלאדערהאניג פיר קאלאניאל-ווארענהאנדלונגען. פיר רעעלע בעריענונג אונד פאללסטע צופרייע-דענהייט ווירד גארנאטירט.

HOTEL KATZ

Rzeznicka 7, Lemberg
טעלעפאן נומר 1360

הוא האכסניא והמסעד שלי, יהיו כמה שנים ברחוב רייטאנא ועתה נעתקו הלום ערובים בחדרים מרווחים ומאכלי מעדנים ערובים בתכלית הכשרות והנקה לאחינו כ"י החרדים, אף למהדרין מן המהדרין. יוסף כ"ץ.

געזע-פעטט

ראחעס אונד געקאכטעס פערזענדעט כשר טעגליך פרישעס **Juda Zins, Husiatyn, (Gallzien)** פרייע אונד כשרים מהרבנים הגאונים מבערוואן, מפרעטיסלא ומסטרי זענדע אויף פערלאנגען.

Wyd.: { Naftali Hof
S. M. Laser

Odpowiedzialny redaktor: S. M. Laser.
Drukiem M. Lenkowicza w Krakowie.
Bożego Ciała 22.

כשרה זעלכווארען-פאבריק

A. Finkelstein, Lemberg, Gołuchowskipl. 2.

ליעפערט אלע סארטען זעלכווארען, בעסטע כשרה דעליקאטעסע. די פאבריק איז מיט דען מאדערנעסטען בעהעלפען איינגעריכטעט, ווי עלעקטרישע קראפט א. ה. וו.

אונד ערציגט נור פרימא-ווארע

בהכשר הרה"ג ר' משה באב"ד האב"ד פה.

NIEDERLÄNDISCHE LEBENSVERSICHERUNGS-GESELLSCHAFT

נידערלענדישענס לעבעפערזיכערונגס-געזעלשאפט
דירעקציע פיר עסטערייך:

ווינע, 1 בעצירק אספערנפלאטין 1 (אום אייגענען הויזע).

די געזעלשאפט פערזיכערט צו פערשטען בילליגען פרעמיען נאך פער-שיידענען קאמפאנאציען אונד מיט גארנאטירטעם געווינאמאטיל. פערנער עמפפעהלען וויר אלס איינסערט גינסטיג דען אבשלוס נאך טאריף 28 היעבי ווירד ביי אבליעבען דעם פערזיכערטען אן די הינטערבליע-בענען (יורשים) איינע זעהר האדע פענסיאן, נעמליך 10 פראצענט דער פערזיכערטען סומע, אונד טראטצדעם נאך אבליע דער פאדער פער-איינבארטען פערזיכערונגסדורע אהנע יעדען אכצונג דער עמפאנגענען פענ-סיאן די פאלע פערזיכערטע סומע אין די ערבען צור אויסצאהלונג געבראכט. — צור ערקלערונג דיענע פאלגענדעס ביישפיעל:

אין מאנע פאן 35 יאהרען פערזיכערט 10.000 קראנען, צאהלכאר אין 25 יאהרען וואפיר יעדליך 491 קראנען אן פרעמיען צו צאהלען זינר. (דיעזע פרעמיע קאנן אויך אין פערטעליעהרליכען אדער מאנאטליכען ראטען ערפאלגען, אנגענאממען דער פערזיכערטע ווירדע נאך אבליע פאן 3 יאהרען שטערבען, ווא צאהלט די געזעלשאפט אן די ערבען איינע יעדען פערזיכערטען פאן 1000 קראנען, אונד צוואר 22 יאהרע לאנג, נעמליך ביז צום אבליע דער געוועהרטען אויפשוכצייט. נאך אבליע דיעזער 22 יאהרע הערט די פענסיאנס-צאהלונג אויף אונד די געזעלשאפט פערזיכערט אן די הינטערבליעבענען אויסער-דעם נאך די פאלע סומע פאן 10.000 קראנען. צור אויסצאהלען אונד ערטיילונג פאן אויסקינסטען העלט זיך עמפפעהלען:

Die General-Agentur der „Niederländischen“

Löbel & H. Taubes, Czernowitz:

מיטארבייטער ווערדען אן אלען ארטען געזוכט.

בית חרשת הציקוריא של

פאסט, וויטמאיר וסאפיר במרנוב

עומר במעלה העליונה בתכונת החמר וסדר עבודתו וסחרתו אינה נופלת במאומה מסחרות בתי החרשת במערב. אבל יש לה שתי מעלות, שאינן בהם: (א) היא מעשה ידי יהודים כשרים וחרדים ואין בה שום חישש שומן אסור וחמץ בפסח, כמו שיש בכל הציקוריות מעשה ידי נכרים, שכל גדולי הרבנים והגאונים, כמו הרה"ג ר"ש סופר מקראקא זצ"ל, הגאון ר"י שמעלקיש מלבווב זצ"ל, הגאון רא"ל הורוויץ מסטניסלב זצ"ל וגם הגאון ר' שלום מרדכי שוואדראן מברעזאן היו אסרון באיסור חמור, למרות החשנות והעידו, שישנן תחבולות להטעות את היסורים וכמעט מן הנמנע שלא יתערב בהן שומן אסור. (ב) הציקוריא של הפירמא היהודית הנ"ל היא סחורת הארץ הזאת, שחובה על כל יושבי המדינה העניה לבכרה על סחורת חו"ל ובפרט שאינה נופלת בטובה מאחרות. לכן עת היא שישתחררו בכל בתי יהודים ממשפט קדום ויתרגלו להשתמש רק בציקוריא של

Fast, Witmayer & Safir, Tarnów.

יצא לאור

קאטאלאג נ"ו 60

רשימת ספרים ישנים.

לאלה החפצים באמת לקנות ספרים הנני שולח את רשימתי זאת ונס רשימותי הקודמות הנם.

I. KAUFMANN, BUCHHANDLUNG
FRANKFURT a. M.
Börnestr. 41.

האכפרימא פאסטא

צו שוהע און צו מעטאל

אין אלע פארבען און גרעסען פון די געזעלליך געשיצטע מארקען Feniks און Tęcza טרוקענט קיינמאל נישט אויס, פוצט האנגלאניק, שאדט נישט דעם לעדער, אויך גליצערין-פאסטא, ליע-פערט די כעמישע פאבריק

CH. I. J. TEITELBAUM

Kraków, Bonifratska 5,

ביי אבנאחמע פון 100 דוצענד פער נאבנאחמע סעפאראטע אפערטע. ליעפערונג פראמפט, רעעלע בעריענונג צו פולסטע צופריעדענהייט גארנאטירט. מוסטערן פיר 40 העלער מארקען. פלאץ-אנגענטען אין גרעסערע שטעט געזוכט.

האניאק לאגער של פסח

אצל

PINKASZ RATH

Slivovitz- & Cognac-Lager und Brennerei
Borgoprund Siebenbürgen.

על כשרותי וגאמנותי יעידו; ש"ב הרב הגאון האכד"ק ושי"ב הרב הגאון הצדיק מרעש של"ט א.

נור 2 העללער קאסטעט זיא

איינע פייערהאסטע

צינוען דעם בעטראגעס פער טאג אונד זאלל איינע זאלכע אין קיינעם געשעפטע אונד אין קיינער וואהנונג פעהלען, דא זיא דאדורך רוחיג שלאפען אונד פאדערען קענען אונד אונטערזענען זיך איהרעם פערמעגענס זיכער פיהלען.

עס ליעפערט דיא בעסטע קאנסטרוק-ציאן פייערפעסטען אונד גענען איינברוך זיכערע קאסטען אויס דער

ווינער קאסענפאבריק

זעהר קאנקורענצעפיהיג פיר וויידער-פערקייפער אונד פרייוואט פיר זעמטליכע צוועקע אונד צו יעדעם מעבעל-גארניטור לויט וואונוש אהנע מעהקאסטע-פאסערנד

ARON SCHWARZ, CHRZANÓW.

סאלידע פלאטצפערטערטונגען ווערדען געזוכט. — פערלאנגען זיא אפערטע.

יואר וויינרעב, לעמבערג, קראקויערגאסטע נומר 32 עקע שטשעלעצקאגאסטע נומר 2

עמפפעהלט זיין גרעסטעס

שפעציעל פיר אויסשמייער איינקייפע איינגעריכטעטע מאגאזין פאן ניידיקען איי שניטטי, וידען, וואללשטאפער, מאדעווארע.